

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

Stavebnictví

Obor státní služby č. 32

Učební text ke zvláštní části úřednické zkoušky

Seznam otázek ke zvláštní části úřednické zkoušky

1. Základní právní předpisy pro oblast stavebních výrobků a stavebních hmot
2. Základní právní předpisy upravující proces výstavby
3. Obecné požadavky na výstavbu
4. Technické požadavky na stavby, normové hodnoty
5. Technické normy – tvorba a druhy norem, závaznost, odkazy v právních předpisech
6. Definice stavebního výrobku, harmonizovaná a neharmonizovaná sféra, technické požadavky na stavební výrobky
7. Uvádění stavebních výrobků na trh - povinnosti hospodářských subjektů, posuzování a ověřování stálosti vlastností, prohlášení o vlastnostech, označení CE, posuzování shody, prohlášení o shodě
8. Činnost autorizovaných osob, oznámených subjektů a subjektů pro technické posuzování v oblasti stavebních výrobků
9. Energetická náročnost budov, certifikace budov
10. BIM a životní cyklus stavby
11. Veřejné zadávání
12. Vybrané činnosti ve výstavbě (jejichž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů)
13. Proces posuzování vlivů stavebních záměrů na životní prostředí
14. Veřejná infrastruktura, její členění, specifika, vztah ke stavebnímu zákonu
15. Základní informace o územním plánování (cíl, účel), druhy územně plánovací dokumentace, politika územního rozvoje, a působnost příslušných správních úřadů
16. EU a stavebnictví
17. Dokumentace staveb, její druhy a užití
18. Dozory ve výstavbě
19. Orgány, které vykonávají působnost ve věcech stavebního řádu
20. Ložiska vyhrazených a nevyhrazených nerostů

1. Základní právní předpisy pro oblast stavebních výrobků a stavebních hmot

Základním předpisem pro **stavební výrobky s označením CE** je **nařízení (EU) č. 305/2011**, o harmonizovaných podmínkách pro uvádění stavebních výrobků na trh (dále jen CPR). Jedná se o tzv. harmonizovanou oblast stavebních výrobků.

Pro **vybrané stavební výrobky (bez označení CE)** platí **nařízení vlády č. 163/2002 Sb.**, kterým se stanoví požadavky na vybrané stavební výrobky, které bylo novelizováno nařízením vlády č. 315/2005 Sb., nařízením vlády č. 215/2016 Sb. a nařízením vlády č. 119/2024 Sb. Jedná se o tzv. neharmonizovanou oblast stavebních výrobků.

Zastřešující legislativou pro obě oblasti je **zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů**, ve znění pozdějších předpisů. Zákon definuje tzv. technické požadavky, což je soubor vlastností a další důležité informace o výrobku, včetně způsobu jeho zkoušení a postupů posuzování shody. Zákon dále definuje pojmy jako uvedení na trh, výrobce, dovozce a distributor, autorizace, posuzování shody, prohlášení o shodě, akreditace, dozor nad trhem apod. Pro konkretizaci postupů v jednotlivých výrobních oblastech byla vydána nařízení vlády navazující na zákon.

V souvislosti s nutností přizpůsobit národní legislativu nařízení CPR byl s účinností od 10. 5. 2013 zákon č. 22/1997 Sb. novelizován zákonem č. 100/2013 Sb., který:

- upravuje výkon státní správy v souvislosti s uváděním a dodáváním stavebních výrobků na trh
- upravuje dozor nad trhem a ukládání sankcí za porušení povinností stanovených CPR
- rozděluje kompetence mezi ÚNMZ a MPO
 - ÚNMZ – uděluje oprávnění provádět činnosti „oznámeného subjektu“ (NB),
 - MPO – pověřuje výkonem činnosti „subjekty pro technické posuzování“ (TAB), zajišťuje kontaktní místo pro stavební výrobky.

Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je obecným předpisem týkajícím se bezpečnosti výrobků. Ustanovení tohoto předpisu musí splňovat stavební výrobky, pro které žádný zvláštní právní předpis nestanovuje požadavky na bezpečnost nebo omezení rizik (neregulovaná oblast). Zákon o obecné bezpečnosti zajišťuje, aby výrobky uváděné na trh nebo do oběhu byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví pro spotřebitele bezpečné.

Nařízení EP a Rady 305/2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS nabylo plné účinnosti od 1. července 2013. V souladu s tímto nařízením musí výrobce pro všechny stavební výrobky, pro které existují harmonizované normy nebo pro které bylo vydáno evropské technické posouzení, vypracovat prohlášení o vlastnostech v tištěné nebo elektronické podobě a opatřit tyto výrobky označením CE. Vypracováním prohlášení o vlastnostech nese

výrobce odpovědnost za shodu stavebního výrobku s vlastnostmi uvedenými v tomto prohlášení. Prohlášení o vlastnostech uvádí vlastnosti stavebních výrobků ve vztahu k základním charakteristikám dotčených výrobků, přičemž jednotné metody zkoušení, výpočty a systémy posuzování a ověřování stálosti vlastností jsou uvedeny v příslušných harmonizovaných technických specifikacích, kterými podle CPR jsou:

- harmonizované normy (viz také harmonizované normy rozdělené do skupin výrobků a
- evropské dokumenty pro posuzování (EAD).

Základní charakteristiky stavebních výrobků jsou stanovené v harmonizovaných technických specifikacích s ohledem na základní požadavky na stavby. V příloze I k CPR je uvedeno sedm základních požadavků na stavby:

- Základní požadavek č. 1 — Mechanická odolnost a stabilita
- Základní požadavek č. 2 — Požární bezpečnost
- Základní požadavek č. 3 — Hygiena, ochrana zdraví a životního prostředí
- Základní požadavek č. 4 — Bezpečnost a přístupnost při užívání
- Základní požadavek č. 5 — Ochrana proti hluku
- Základní požadavek č. 6 — Úspora energie a ochrana tepla
- Základní požadavek č. 7 — Udržitelné využívání přírodních zdrojů.

Výrobky, které nejsou pokryty harmonizovanými normami nebo nejsou v souladu s evropským technickým posouzením, nemohou být opatřeny označením CE. Neharmonizované výrobky jsou posuzovány podle předpisů toho státu, kde jsou uvedeny na trh. V České republice se v tomto případě postupuje podle nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, ve znění pozdějších předpisů.

Oblast oznamování a kontroly oznámených subjektů, které plní úlohu třetí strany při posuzování a ověřování stálosti vlastností je ošetřena zákonem č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh.

Posuzování shody podle nařízení vlády č. 163/2002 Sb. se týká výrobků vyrobených a uvedených na trh v ČR nebo na český trh dovezených ze zemí mimo EU, na které se nevztahují harmonizované normy, případně platí období souběžné platnosti národního a evropského způsobu posuzování. Principem posuzování je prokázání shody vlastností výrobku s určenou normou nebo se stavebním technickým osvědčením (dále jen „STO“) nebo s jiným technickým předpisem. Určené normy nahradily dříve zavedené harmonizované normy, které byly nově definovány k CPD/CPR. Určené normy jsou zveřejňovány ve Věstníku ÚNMZ.

Nařízení vlády č. 163/2002 Sb.:

- specifikuje výrobky, na které se vztahuje, a definuje používanou terminologii
- stanovuje použití určených norem, popisuje případy, kdy se zpracovává STO, úkoly autorizované osoby a výrobce a obsah STO. Aby mohla být určená norma použita jako podklad k posouzení shody, musí obsahovat všechny technické požadavky, tj. vlastnosti, které souvisejí se základními požadavky na stavbu a jejich požadované

hodnoty. Pro výrobek, jehož vlastnosti nejsou v souladu s určenou normou nebo v ní vlastnosti nejsou dostatečně konkretizovány, vypracuje autorizovaná osoba STO. I když určená norma popisuje dostatečně vlastnosti výrobku má výrobce možnost podle ní nepostupovat a nechat pro posouzení shody vypracovat STO. Posuzované vlastnosti a požadované hodnoty by měly vycházet z deklarovaného použití výrobku ve stavbě, tedy z návrhových a prováděcích norem a právních předpisů EU a ČR.

- stanovuje obsah technické dokumentace, jejíž pořízení je úkolem pro výrobce/dovozce
- specifikuje postupy posuzování shody, úkoly výrobce/dovozce a autorizované osoby a vydané dokumenty, které jsou podkladem k vydání prohlášení o shodě; vydané dokumenty odkazují na čísla paragrafů, pod kterými jsou jednotlivé systémy posuzování popsány
- definuje kusovou výrobu, pro kterou umožňuje zjednodušené posouzení výrobcem bez účasti autorizované osoby, a to buď podle určené normy, nebo podle zjednodušeného STO, které pro výrobce vypracuje autorizovaná osoba
- upravuje obsah prohlášení o shodě

2. Základní právní předpisy upravující proces výstavby

Právní regulace procesu výstavby v českém právním řádu doznala zásadních změn v důsledku tzv. rekodifikace stavebního práva přijetím zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon a souvisejících předpisů. Dle současného právního stavu s účinností od 1.1.2024 proces výstavby není ani v rámci nově rekodifikovaného stavebního práva **kodifikován** v jednom právním předpise, ale je tvořen souborem vícero právních předpisů různé právní síly, z nichž mezi hlavní patří následující právní předpisy.

Zákony:

- Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, ve znění pozdějších předpisů (zákon o vyvlastnění),
- Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

Prováděcí právní předpisy:

- Vyhláška č. 227/2024 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace staveb dopravní infrastruktury
- Vyhláška č. 190/2024 Sb., o podrobnostech provozu některých informačních systémů stavební správy
- Vyhláška č. 157/2024 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu
- Vyhláška č. 149/2024 Sb., o provedení některých ustanovení stavebního zákona
- Vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu
- Vyhláška č. 131/2024 Sb., o dokumentaci staveb
- Vyhláška č. 130/2024 Sb., o stanovení obecních stavebních úřadů
- Vyhláška č. 32/2024 Sb., o územních pracovištích Dopravního a energetického stavebního úřadu

Právní předpisy územních samosprávných celků:

- Nařízení hlavního města Prahy č. 12/2024 o požadavcích na výstavbu v hlavním městě Praze (pražské stavební předpisy)
- Nařízení města Brna č. 14/2024 o požadavcích na výstavbu ve statutárním městě Brně (brněnské stavební předpisy)

3. Obecné požadavky na výstavbu

Obecné požadavky na výstavbu jsou s účinností od 1.1.2024 v současnosti předmětem úpravy zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů. Požadavky na výstavbu svým obsahem i systematickým zařazením ve stavebním zákoně tvoří základ hmotného veřejného stavebního práva. Požadavky na výstavbu zahrnují **požadavky na vymezení pozemků, požadavky na umístování staveb a technické požadavky na stavby**. Základní požadavky na výstavbu jsou na zákonné úrovni obsaženy v části čtvrté zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon. Konkrétně v hlavě I díle 1 ustanovení § 137 stavebního zákona je obecně vymezeno, že **požadavky na výstavbu** se člení na 3 kategorie, a to na:

- a) požadavky na vymezení pozemků,
- b) požadavky na umístování staveb,
- c) technické požadavky na stavby.

Obecně platí, že první dvě kategorie požadavků dopadají jak na územní plánování i povolování staveb, třetí kategorie požadavků dopadá primárně na povolování a provádění staveb.

V hlavě I díle 1 v ustanovení § 137 odst. 2 stavebního zákona je dále stanovena **závažnost požadavků na výstavbu**, a to pro zákonem vymezené postupy dle stavebního zákona. Zákon současně zakotvuje povinnost dodržovat požadavky na výstavbu stanovené na více úrovních právních předpisů. Jde o obecné požadavky stanovené zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon, prováděcím právním předpisem nebo jinými právními předpisy, a to při územně plánovací a projektové činnosti, při povolování, provádění, užívání a odstraňování staveb. Tato povinnost dodržovat požadavky na výstavbu je dále upravena i ve zvláštních ustanoveních stavebního zákona, kupříkladu v ustanovení § 162 (vůči projektantovi), ustanovení § 163 (vůči zhotoviteli stavby), či dále v ustanovení § 276 (vůči autorizovanému inspektorovi).

Ustanovení § 137 odst. 3 zákona současně stanoví obecné pravidlo, že „*Požadavky na výstavbu se považují za splněné splněním požadavků, které stanoví tento zákon, jeho prováděcí právní předpisy a další právní předpisy.*“.

Ustanovení § 137 odst. 4 stavebního zákona stran závažnosti obecných požadavků na výstavbu dále stanoví, že: „*V rozsahu, v jakém to závažné územně technické nebo stavebně technické důvody nebo jiný veřejný zájem nevyklučují, uplatní se požadavky na výstavbu rovněž u změny dokončené stavby, údržby dokončené stavby, změny v užívání stavby, dočasné stavby, zařízení stavenišť, pozemku nebo stavby, které jsou kulturní památkou nebo se nacházejí v památkové rezervaci nebo památkové zóně.*“.

Vedle citovaného pravidla stavební zákon dále upravuje v ustanovení § 138 institut **individuální výjimky z požadavků na výstavbu a přípustnost odchýlného řešení**. Ustanovení § 138 odst. 1 stavebního zákona stanoví zákonné předpoklady pro povolení výjimky. Výjimku lze povolit pouze z těch ustanovení prováděcího právního předpisu, ze kterých tento předpis povolení výjimky výslovně umožňuje, a jen pokud se tím neohrozí bezpečnost, ochrana zdraví nebo života osob nebo zvířat, životní prostředí, sousední pozemky nebo stavby. Zároveň musí být splněn základní předpoklad, že řešením dle požadované výjimky musí být dosaženo účelu sledovaného požadavky na výstavbu stanovenými tímto zákonem. Výjimku z požadavků na výstavbu se vydává na žádost stavebníka stavební úřad vždy **správním rozhodnutím (ex actu)**.

Dle ustanovení § 228 odst. 1 stavebního zákona platí, že „*Je-li k povolení záměru nezbytná výjimka z požadavků na výstavbu, rozhoduje o výjimce stavební úřad v řízení o povolení záměru.*“. Ustanovení § 228 odst. 2 stavebního zákona požaduje, aby žádost o výjimku z požadavků na výstavbu byla vždy součástí žádosti o povolení záměru s uvedením, o jakou výjimku se žádá a s jejím odůvodněním.

Ustanovení § 138 odst. 2 stavebního zákona dále ve vztahu k nástrojům územního plánování stanoví, že v regulačním nebo územním plánu, který obsahuje prvky regulačního plánu, lze stanovit požadavky na vymezení pozemků a požadavky na umístování staveb **odchylně od ustanovení prováděcího právního předpisu, která to umožňují**, a to i pro část území.

Jednotlivé součásti požadavků na výstavbu jsou na zákonné úrovni upraveny v rámci hlavy I v následujících dílech.

V díle 2 (§ 139 - § 142) jsou obsaženy zákonné **požadavky na vymezení pozemku**, jednak coby obecné požadavky a následně pak jakožto požadavky na vymezení stavebních pozemků (§ 140), veřejná prostranství (§ 141) a uliční prostranství (§ 142).

V díle 3 (§ 143 - § 144) jsou zakotveny zákonné **požadavky na umístování staveb**, a to jak obecné požadavky (§ 143) tak i odstupy staveb (§ 144).

V díle 4 (§ 145 - § 151) jsou upraveny zákonné **technické požadavky na stavby**, a to jako základní požadavky, tak i konkretizované požadavky stran mechanické odolnosti a stability staveb (§ 146),

Na podzákoné úrovni jsou požadavky na výstavbu dále na základě zmocňovacího ustanovení § 152 odst. 1 stavebního zákona ve spojení s ustanovením § 333 odst. 1 téhož zákona specifikovány **vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu**.

Vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu podrobněji upravuje základní aspekty hmotného stavebního práva a konkretizuje zákonem stanovené požadavky na vymezení pozemků, na umístování staveb a technické požadavky na stavby, a zároveň se snaží zachovat maximální univerzálnost jejich využití. Předmětem vyhlášky je dále problematika přístupnosti staveb osobám s omezenou schopností pohybu nebo orientace ve vazbě na čl. 9 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, jedná se o základní požadavek na bezpečnost při užívání, provozu a údržbě každé stavby. Součástí této vyhlášky jsou i technické požadavky, resp. jejich části, z prováděcích právních předpisů, které byly dříve v gesci dalších ústředních správních orgánů, a to z důvodu sjednocení problematiky:

- vyhláška č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch, ve znění pozdějších předpisů, v gesci Ministerstva zdravotnictví,
- vyhláška č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů, v gesci Ministerstva zemědělství,
- vyhláška č. 284/2016 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pyrotechnice, ve znění pozdějších předpisů, v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

Vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu v plném rozsahu též zapracovává obsah vyhlášky č. 239/2017 Sb., o technických požadavcích pro stavby pro plnění funkcí lesa, a

vyhlášky č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, které byly zrušeny zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon.

Vyhláška je rozdělena do jednotlivých částí, hlav a dílů podle tematických okruhů. Část první obsahuje úvodní ustanovení a základní pojmy, v části druhé jsou řešeny požadavky na vymezení pozemků, v části třetí požadavky na umístění staveb, v části čtvrté technické požadavky na stavby. Požadavky stanovené v části první až čtvrté vyhlášky se vážou ke všem druhům staveb bez rozdílu a provádí požadavky stanovené stavebním zákonem. Požadavky části páté již přísluší pouze jednotlivým vybraným druhům staveb. Část šestá upravuje požadavky pro velká sídla. Část sedmá stanovuje společná a závěrečná ustanovení a část osmá účinnost vyhlášky.

Podle ustanovení § 152 odst. 1 stavebního zákona ve spojení s ustanovením § 333 odst. 2 téhož zákona jsou dále předmětem prováděcího předpisu samostatně též technické požadavky na stavby dálnic, silnic, místních komunikací a veřejně přístupných účelových komunikací, stavby drah a civilní letecké stavby a rozsah a obsah projektové dokumentace k těmto stavbám. Tuto problematiku současně upravuje **vyhláška Ministerstva dopravy č. 227/2024 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace staveb dopravní infrastruktury.**

Dále dle ustanovení § 152 odst. 2 stavebního zákona platí, že *„Územní samosprávné celky, které jsou k tomu tímto zákonem zmocněny, mohou s výjimkou požadavků na výstavbu staveb dálnic, silnic, drah a civilních leteckých staveb stanovit prováděcím právním předpisem podrobné požadavky na vymezení pozemků, požadavky na umístění staveb a technické požadavky na stavby s výjimkou požadavků na stavby technické infrastruktury odchylně od prováděcího právního předpisu podle odstavce 1.“*. V návaznosti na to pak ustanovení § 333 odst. 3 stavebního zákona stanoví, že: *„Hlavní město Praha, statutární město Brno a statutární město Ostrava mohou v přenesené působnosti vydat nařízení k provedení § 152 odst. 2.“*.

Na území hlavního města Prahy bylo dne 24.6.2024 vydáno s účinností od 1.7.2024 Nařízení hlavního města Prahy č. 12/2024 o požadavcích na výstavbu v hlavním městě Praze (pražské stavební předpisy). Na území města Brna bylo dne 29.5.2024 též vydáno nařízení města Brna č. 14/2024, o požadavcích na výstavbu ve statutárním městě Brně. V Ostravě dosud obdobné nařízení nebylo přijato.

4. Technické požadavky na stavby, normové hodnoty

Technické požadavky na stavby jsou součástí obecných ustanovení o požadavcích na výstavbu podle ustanovení § 137, odst. 1 písm. c) zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále také "NSZ"). **Technické požadavky na stavby** jsou také stanoveny platnými **prováděcími právními předpisy**, jejichž soubor tvoří zejména:

- **vyhláška Ministerstva dopravy č. 177/1995 Sb.**, kterou se vydává stavební a technický řád drah, ve znění pozdějších předpisů,
- **vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 104/1997 Sb.**, kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů,
- **vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 108/1997 Sb.**, kterou se provádí zákon o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů,
- a **vyhláška Ministerstva vnitra č. 23/2008 Sb.**, o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů.

Technické požadavky na stavby jsou blíže popsány v ustanovení § 145 až § 151 NSZ.

§ 145 NSZ - Základní požadavky na stavby:

- (1) Stavba musí být navržena a provedena tak, aby byla vhodná pro určené využití a po celou dobu trvání plnila při běžné údržbě a působení běžně předvídatelných vlivů základní požadavky na stavby, kterými jsou
 - a) mechanická odolnost a stabilita,
 - b) požární bezpečnost,
 - c) ochrana zdraví,
 - d) ochrana životního prostředí,
 - e) bezpečnost a přístupnost při užívání, provozu a údržbě,
 - f) úspora energie,
 - g) udržitelné využívání přírodních zdrojů.
- (2) Při projektové činnosti, při povolování, provádění a užívání staveb v působnosti jiných stavebních úřadů nebo u staveb jaderného zařízení a staveb v areálu jaderného zařízení, které jsou jaderným zařízením, se technické požadavky na stavbu stanovené tímto zákonem nebo jinými právními předpisy použijí přiměřeně tak, aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti, ochrany zdraví a života osob nebo zvířat a životního prostředí.

§ 146 NSZ - Požadavky na mechanickou odolnost a stabilitu stavby:

- (1) Stavba musí být navržena a provedena tak, aby účinky zatížení a nepříznivé vlivy prostředí, kterým je vystavena během výstavby a užívání, neměly za následek
 - a) náhlé nebo postupné zřícení stavby nebo její části,
 - b) nepřijatelné deformace, které mohou narušit stabilitu stavby, mechanickou odolnost a funkční způsobilost stavby nebo její části,
 - c) poškození částí stavby nebo technických zařízení anebo instalovaného vybavení v důsledku deformace nosné konstrukce,
 - d) poškození stavby v míře nepřiměřené původní příčině,
 - e) ohrožení provozuschopnosti dopravní a technické infrastruktury v dosahu stavby nebo staveniště,

- f) poškození stavby vlivem nepříznivých účinků podzemních vod nebo dynamickými účinky povodňových průtoků, popřípadě hydrostatickým vztlakem při zaplavení,
 - g) ohrožení průtočnosti koryt vodních toků, popřípadě údolních profilů mostů a propustků.
- (2) Stavby umístěné v dosahu účinků hlubinného dobývání nebo v dosahu seizmických účinků se navrhuje též s ohledem na předpokládané deformace základové půdy, způsobené projevy důlní nebo seizmické činnosti na povrchu.

§ 147 NSZ - Požadavky na požární bezpečnost:

Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby v případě požáru

- a) byla po určenou dobu zachována nosnost konstrukcí,
- b) byl uvnitř stavby omezen vznik a šíření ohně a kouře,
- c) bylo omezeno šíření požáru na sousední stavby,
- d) uživatelé mohli stavbu opustit nebo aby mohli být jinými prostředky zachráněni,
- e) byla brána v úvahu bezpečnost záchranných jednotek.

§ 148 NSZ - Požadavky na ochranu zdraví a životního prostředí:

- (1) Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby neohrožovala bezpečnost, život nebo zdraví osob nebo zvířat, aby byl hluk v chráněném prostoru stavby udržován na úrovni, která neohroží zdraví jejích uživatelů, zaručí noční klid a je vyhovující pro prostředí s pobytem osob nebo zvířat, a to i na sousedních pozemcích a stavbách, ani neměla nepřípustný negativní vliv na kvalitu životního prostředí nebo na klima, a to během výstavby, užívání i odstraňování, zejména následkem
- a) nedostatečných tepelně izolačních, zvukoizolačních nebo světelně technických vlastností,
 - b) uvolňování toxických plynů, nebezpečných látek, těkavých organických sloučenin, skleníkových plynů nebo nebezpečných částic do vnitřního nebo venkovního prostředí,
 - c) výskytu vlhkosti ve stavebních konstrukcích nebo na povrchu stavebních konstrukcí uvnitř staveb,
 - d) emisí nebezpečného záření a světla,
 - e) uvolňování nebezpečných látek do vody nebo půdy,
 - f) vypouštění odpadních vod, emisí odpadních plynů, nebo
 - g) narušení podloží s následkem trvalé změny proudění podzemních vod nebo jiným nepřípustným dopadem na úroveň hladiny podzemní vody.
- (2) Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby nezpůsobila
- a) nadměrný úhyn rostlin a zranění nebo úhyn živočichů nebo ničení jejich biotopů, nebo
 - b) zhoršení prostupnosti krajiny pro volně žijící živočichy.

§ 149 NSZ - Požadavky na bezpečnost a přístupnost při užívání, provozu a údržbě:

Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby při jejím užívání, údržbě nebo provozu

- a) nevznikalo nebezpečí nehod nebo poškození zdraví osob nebo zvířat,
- b) byla zohledněna přístupnost pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace, zejména u
 1. staveb pozemních komunikací a veřejných prostranství,
 2. staveb občanského vybavení v částech určených pro užívání veřejností,

3. společných prostor a domovního vybavení bytového domu,
4. bytu zvláštního určení,
5. staveb pro výkon práce více než 25 osob, pokud charakter provozu v těchto stavbách umožňuje zaměstnávat osoby se zdravotním postižením.

§ 150 NSZ - Požadavky na úsporu energie:

Stavba a její technické zařízení pro vytápění, chlazení, osvětlení a větrání musí být navrženy a provedeny takovým způsobem, aby při jejich užívání, údržbě nebo provozu byla spotřeba energie co nejnižší s ohledem na účel užívání a na místní klimatické podmínky. Stavba musí být rovněž energeticky účinná.

§ 151 NSZ - Požadavky na udržitelné využití přírodních zdrojů:

- (1) Stavba musí být navržena, provedena a odstraněna takovým způsobem, aby bylo zajištěno udržitelné využití přírodních zdrojů zejména opětovným využitím nebo recyklovatelností materiálů a konstrukcí z odstraněné stavby nebo použitím surovin nebo druhotných materiálů šetrných k životnímu prostředí při stavbě.
- (2) Udržitelné využití přírodních zdrojů může být zajištěno opětovným použitím materiálů a konstrukcí nebo stavebních výrobků, které vznikly při realizaci nebo odstraňování záměru, nebo využitím vedlejších produktů nebo stavebních výrobků, které přestaly být odpadem.

POZNÁMKA:

Zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů, byly zrušeny zejména následující prováděcí právní předpisy:

- vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
- vyhláška č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla
- vyhláška č. 239/2017 Sb., o technických požadavcích pro stavby pro plnění funkcí lesa
- nařízení hlavního města Prahy č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze (pražské stavební předpisy)

dále byly zrušeny další obecné prováděcí právní předpisy:

- vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území
- vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

Vyhláška Ministerstva dopravy č. 177/1995 Sb., kterou se vydává stavební a technický řád drah, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje technické podmínky členění železničních drah, způsob označení a zabezpečení křížení železničních drah s pozemními komunikacemi a s úrovnovým přechodem kolejí určeným pro přístup cestujících na nástupiště, rozsah a podmínky technicko-bezpečnostní zkoušky a zkušebního provozu drah a technické podmínky styku drah, dále popisuje součásti dráhy, technické podmínky a požadavky pro stavbu dráhy a stavby na dráze a technické podmínky provozuschopnosti:

- dráhy celostátní, dráhy regionální a vlečky,
- dráhy speciální,
- dráhy tramvajové,
- dráhy trolejbusové,
- dráhy lanové.

Vyhláška č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje zejména:

- označení pozemních komunikací,
- péči vlastníka o komunikace a jejich evidenci,
- technické podmínky pro připojování komunikací a sousední nemovitosti na komunikaci,
- stavební úpravy komunikací,
- obecné technické požadavky na komunikaci,
- styk komunikací s vodními toky, dráhami, inženýrskými sítěmi a jinými vedeními.

Vyhláška č. 108/1997 Sb., kterou se provádí zákon o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů, zpracovává příslušné předpisy Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie a provádí ve věcech civilního letectví ustanovení zákona z hlediska stavebnictví zejména o:

- technických a provozních podmínkách letišť, jejich zřizování a provozní způsobilosti,
- podmínkách pro využívání ploch vymezených v územně plánovací dokumentaci ke vzletům a přistáním a charakteristikách ploch, které lze využít ke vzletům a přistáním stanovených druhů letadel při provozování stanovených leteckých činností.

Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů, stanoví technické podmínky požární ochrany pro navrhování, provádění a užívání stavby, tj. řeší zejména:

- navrhování a umístění stavby,
- vymezení požárních úseků a určení pravděpodobné intenzity případného požáru,
- stupně požární bezpečnosti,
- požární odolnost stavební konstrukce a požárního uzávěru,
- reakce stavební konstrukce na oheň,
- navrhování střešního pláště,
- navrhování komínu a kouřovodu,
- navrhování technických zařízení,
- evakuaci osob,
- vymezení požárně nebezpečného prostoru a stanovení odstupové vzdálenosti,
- zajištění zařízení pro hašení požárů a záchranné práce, a
- vybavení stavby hasicími přístroji a požárně bezpečnostním zařízením.

Normové hodnoty

Za **normovou hodnotu** se považuje **konkrétní technický požadavek** (např. limitní hodnota, návrhová metoda, národně stanovené parametry) **obsažený v příslušné normě**, jehož splnění se považuje za dodržení konkrétního ustanovení vyhlášky.

Právní rámec technické normalizace stanoví zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje práva a povinnosti související s jejich tvorbou a vydáváním. Tento zákon také stanovil, že technické normy nejsou samy o sobě právně závazné, jejich závaznost může být stanovena nebo vyplynout z jiného právního předpisu.

Vybrané výše uvedené vyhlášky (č. 177/1995 Sb., č. 104/1997 Sb. a č. 23/2008 Sb.) se opírají o podrobná technická řešení rozpracovaná v normách prostřednictvím pojmu "**normová**

hodnota", tj. vyhlášky se opírají o technické normy vyjmenované v přílohách těchto jednotlivých vyhlášek.

5. Technické normy – tvorba a druhy norem, závaznost, odkazy v právních předpisech

Českou technickou normu (ČSN) definuje zák. č. **22/1997 Sb.**, o technických požadavcích na výrobky jako dokument, který poskytuje pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice, pokyny nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků, které zajišťují, aby materiály, výrobky, postupy a služby vyhovovaly danému účelu. Technické normy jsou kvalifikovaná doporučení, nikoli povinná nařízení. Obecně je jejich používání dobrovolné, avšak všestranně výhodné. Výjimku tvoří harmonizované normy pro stavební výrobky, které jsou závazné.

Tvorbu a vydávání českých technických norem, jejich změny a zrušení v rozsahu vymezeném tímto zákonem zaručuje stát. Plněním těchto úkolů pověřilo Ministerstvo průmyslu a obchodu Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (**ÚNMZ**), který je zřízen **zákonem č. 20/1993 Sb.**, o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví. Pro zajištění tvorby, vydávání a distribuce českých technických norem zřídil Úřad od 1.1.2018 Českou agenturu pro standardizaci. ÚNMZ plní nadále roli národního normalizačního orgánu, který zastupuje Českou republiku v evropských a světových normalizačních organizacích.

Evropská norma (EN) pro stavební výrobky je norma zpracovaná a přijatá jednou z evropských normalizačních organizací (Evropský výbor pro normalizaci - CEN, Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice - CENELEC). Členské státy mají povinnost evropskou normu převzít jako identickou národní normu a současně zrušit konfliktní národní normy. V EN je stanoveno datum, do kdy je třeba normu zavést jako ČSN a do kdy je třeba zrušit existující národní normy, které jsou s ní v rozporu.

Harmonizovaná evropská norma pro stavební výrobky je harmonizovaná technická specifikace dle **Nařízení EP a Rady 305/2011 o harmonizovaných podmínkách pro uvádění stavebních výrobků na trh**, zpracovaná na základě žádosti (mandátu) podané Evropskou Komisí. Harmonizace evropské normy je oznamována v Ústředním Věstníku (OJEU). Komise může stanovit tzv. období **souběžné platnosti/koexistence**, tj. období, kdy lze při posuzování a ověřování stálosti vlastností výrobku postupovat současně podle nové normy i nahrazované normy. Období souběžné platnosti je zveřejněno v OJEU při oznamování harmonizace normy. Evropské harmonizované normy pro stavební výrobky stanoví metody a kritéria pro posuzování vlastností stavebních výrobků ve vztahu k jejich základním charakteristikám s ohledem na zamýšlené použití výrobku. V případě, že se členské státy domnívají, že harmonizovaná norma nezaručuje svými požadavky splnění základních požadavků na stavby, musí požádat Komisi o změnu mandátu.

Harmonizovaná česká technická norma plně přejímá požadavky stanovené **evropskou harmonizovanou normou**. Harmonizací národních norem se předchází nebo odstraňují rozdíly

v technickém obsahu norem se stejným předmětem, tak aby nemohly vyvolávat překážky volnému obchodu v rámci EU.

Pokud neexistuje pro výrobek harmonizovaná norma, může se výrobce **dobrovolně** rozhodnout, zda chce postupovat harmonizovanou cestou a požádat o zpracování **evropského technického posouzení** (ETA) nebo může při uvádění výrobku na trh v ČR postupovat národní cestou.

Evropský dokument pro posuzování (EAD) je dokument přijatý **Evropskou organizací subjektů pro technické posuzování (EOTA)**, zpracováváný na základě žádosti výrobce o evropské technické posouzení.

Určená norma pro stavební výrobky je česká technická norma (příp. jiná technická norma nebo technický dokument mezinárodních, popřípadě zahraničních organizací, nebo jiný technický dokument, obsahující podrobnější technické požadavky), která specifikuje technické požadavky na vlastnosti neharmonizovaných stavebních výrobků stanovených **nařízením vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky**, ve znění **pozdějších předpisů**. Norma se stává určenou oznámením ve Věstníku ÚNMZ. ÚNMZ oznamuje určené normy po dohodě s ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, jejichž působnosti se příslušná oblast týká.

Do českých technických norem v oblasti stavebnictví jsou přebírány rovněž **mezinárodní normy (ISO)**, které byly přijaty Mezinárodní organizací pro normalizaci. Převzetí mezinárodních norem do ČSN není povinné.

Pravidla pro odkazování se na normy v právních předpisech jsou stanovena v **Legislativních pravidlech vlády (LPV)**, Hlava IV, čl. 45a. Obecně platnou zásadou je, že technická norma nesmí být v rozporu s právními předpisy. Právní předpis by měl stanovovat rámcové/základní požadavky, jak má výrobek z hlediska bezpečnosti vypadat a za jakých podmínek ho lze uvádět na trh. Obecné požadavky právních předpisů jsou pak konkretizovány v normách. V souladu s LPV je třeba využívat zejména formu **indikativního odkazu**, kdy je v právním předpisu třeba výstižně definovat základní technické požadavky a zároveň uvést, že se považují za splněné, postupuje-li se ve shodě s určenou normou nebo její částí. Shoda s určenou normou je jedním ze způsobů, jak prokázat splnění základních technických požadavků. Určená norma v tomto případě konkretizuje obecný, souhrnný právní požadavek. Tyto požadavky mohou být splněny i jiným technickým řešením garantujícím stejnou nebo vyšší úroveň ochrany oprávněných zájmů. V případě, že není možné využít odkazu indikativního, umožňují LPV využití **výlučného odkazu**, kdy se předpis odkáže na konkrétní technickou normu, která se tak stane pro účely právního předpisu závaznou. Zároveň musí být stanoven způsob, jakým bude odkazovaná technická norma zpřístupněna veřejnosti.

Aby nedocházelo k vytváření technických překážek obchodu na vnitřním trhu EU, ukládá Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1535 ze dne 9. září 2015 o postupu při poskytování informací v oblasti technických předpisů a předpisů pro služby informační

společnosti členskými státy povinnost tzv. **notifikace**, tj. povinnost oznámit návrhy národních technických předpisů ještě před jejich schválením Komisí a ostatními členskými státy. Během tříměsíční odkladné lhůty se mohou k návrhu vyjádřit. Členský stát nesmí schválit návrh technického předpisu před uplynutím této lhůty.

Obecně platí v souladu s § 4 zákona č. 22/1997 Sb., že ČSN jsou nezávazné. ČSN nejsou tedy považovány za právní předpisy a mají dobrovolný charakter. Povinnost postupovat v souladu s ČSN může vzniknout buď odkazem na ČSN v právním předpisu, nebo je povinnost dodržet určitou ČSN stanovena např. zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon nebo prováděcím předpisem (viz § 32, § 32a, § 163, § 164 § 165, § 197, § 233), nebo je povinnost dodržet určitou ČSN stanovena v rámci obchodní smlouvy odkazující na konkrétní ČSN.

Na rozdíl od tohoto obecného výkladu však platí, že pokud pro stavební výrobek existuje **harmonizovaná evropská norma**, musí výrobek v souladu s **Nařízením EP a Rady 305/2011** splňovat její požadavky a norma se stává de facto **závaznou**.

6. Definice stavebního výrobku, harmonizovaná a neharmonizovaná sféra, technické požadavky na stavební výrobky

Stavební výrobek definuje **Nařízení EP a Rady 305/2011** jako výrobek nebo sestavu, které jsou vyrobeny nebo uvedeny na trh za účelem trvalého zabudování do stavby nebo její části a jejichž vlastnosti ovlivňují vlastnost stavby s ohledem na základní požadavky na stavby.

Sestava je stavební výrobek uvedený na trh jedním výrobcem sestávající alespoň ze dvou samostatných součástí, které je třeba pro zabudování do stavby sestavit.

Stavebním výrobkem podle **NV č. 163/2002 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, ve znění **pozdějších předpisů**, se rozumí každý výrobek určený výrobcem nebo dovozcem pro trvalé zabudování do staveb, pokud jeho vlastnosti mohou ovlivnit alespoň jeden ze základních požadavků na stavby uvedených v příloze nařízení vlády. Trvalým zabudováním výrobku do stavby je takové zabudování, při kterém se vyjmutím nebo výměnou výrobku trvale mění vlastnosti stavby, přičemž vyjmutí nebo výměna výrobku je stavební prací.

Stanovování **technických požadavků na výrobky**, které by mohly ve zvýšené míře ohrozit zdraví nebo bezpečnost osob, majetek nebo životní prostředí, popřípadě jiný veřejný zájem upravuje obecně **zákon č. 22/1997 Sb.**, o technických požadavcích na výrobky.

Technickými požadavky na stavební výrobek se rozumí **technické specifikace** obsažené v právním předpisu, technickém dokumentu nebo technické normě, které stanoví požadované charakteristiky výrobku (např. úroveň jakosti, užité vlastnosti, bezpečnost a rozměry) a jiné požadavky nezbytné z důvodů ochrany oprávněného zájmu nebo ochrany uživatele stavby, které se týkají životního cyklu výrobku poté, co je uveden na trh, popřípadě do provozu.

Uvedení a dodání stavebního výrobku na trh má v ČR rozdílná pravidla pro tzv. **harmonizovanou a neharmonizovanou sféru**.

V **harmonizované sféře** jsou obecné technické podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh stanoveny v přímo použitelném **Nařízení EP a Rady 305/2011**, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS (tzv. **CPR – Construction products regulation**). CPR stanovuje harmonizovaná pravidla pro vyjádření vlastností stavebních výrobků ve vztahu k jejich základním charakteristikám a pro používání označení CE u těchto výrobků. V souladu s nařízením pro stavební výrobek, na který se vztahuje harmonizovaná norma nebo pro něj bylo vydáno evropské technické posouzení (**ETA**), **výrobce zajistí posouzení a ověření stálosti vlastností výrobku**, na základě kterého **vypracuje** při jeho uvedení na trh **prohlášení o vlastnostech** (čl. 4). **Označení CE** se připojí k těm stavebním výrobkům, pro které výrobce vypracoval prohlášení o vlastnostech (čl. 8). **Dovozci** uvádí na trh Unie pouze stavební výrobky, které jsou v souladu s příslušnými požadavky CPR (čl. 13). Před dodáním stavebního výrobku

na trh **distributoři zajistí**, aby výrobek nesl, je-li vyžadováno, označení CE a byly k němu připojeny dokumenty požadované tímto nařízením a pokyny a informace o bezpečnosti výrobku v jazyce určeném dotčeným členským státem (čl. 14). Nařízení připouští výjimky z povinnosti vypracovat prohlášení o vlastnostech (čl. 5), např. pro jednotlivě vyráběný výrobek, výrobek vyrobený přímo na staveništi. Takový stavební výrobek musí být zabudován výrobcem.

Prohlášení o vlastnostech a bezpečnostní informace a pokyny výrobce musí být v českém jazyce. Prohlášení o vlastnostech je poskytováno v papírové nebo elektronické podobě nebo zveřejněno na internetu.

Technické požadavky jsou stanoveny v **harmonizovaných normách**, vypracovaných na základě mandátů Komise Evropskými normalizačními organizacemi (čl. 17) nebo **evropských dokumentech pro posuzování** (čl. 19).

V případě, že pro výrobek existuje harmonizovaná norma, musí jeho vlastnosti splňovat požadavky této normy. Pro jakýkoli stavební výrobek, na nějž se nevztahuje nebo plně nevztahuje harmonizovaná norma, umožňuje CPR **výrobci dobrovolně požádat** subjekt pro technické posuzování (**TAB**) o evropské technické posouzení (ETA). Požadavky na takovéto stavební výrobky jsou stanoveny v **evropských dokumentech pro posuzování** (čl. 19), zpracovávaných Evropskou organizací subjektů pro technické posuzování (**EOTA**). **Ministerstvo průmyslu a obchodu** určuje subjekty pro technické posuzování na území České republiky pro jednu nebo několik skupin výrobků uvedených v tabulce 1 přílohy IV (čl. 29) a je **kontaktním místem pro stavební výrobky s označením CE** (čl. 10).

Stavební výrobky, na které se nevztahuje Nařízení EP a Rady 305/2011, spadají do **neharmonizované sféry**. V případě, že se jedná o **stanovené stavební výrobky** podle **NV č. 163/2002 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky (prováděcí předpis k zák. č. 22/1997 Sb.), **výrobce nebo dovozce** provádí nebo zajišťuje **posuzování shody** vlastností výrobku se základními požadavky z hlediska jeho vhodnosti k určenému použití autorizovanou osobou a vypracuje **Prohlášení o shodě**. Novelou NV č. 119/2024 se zavedlo povinné označování stanoveného stavebního výrobku **českou značkou shody CCZ** a uvádění souboru deklarovaných technických vlastností výrobku, které mohou ovlivnit alespoň jeden ze základních požadavků na stavby, kde jsou vlastnosti stavebního výrobku uvedeny v rozsahu počáteční zkoušky typu v Prohlášení o shodě. Stanovené výrobky jsou uvedeny v příloze č. 2 NV č. 163/2002 Sb., včetně požadovaných postupů posuzování shody. Technické požadavky jsou stanoveny v **určených normách**, které jsou oznamovány ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Pokud se na stanovený stavební výrobek nevztahuje nebo plně nevztahuje určená norma nebo pokud podle ní nechce výrobce nebo dovozce postupovat, provede **autorizovaná osoba** technická zjištění a vydá **stavební technické osvědčení (STO)**, kterým vymezí technické vlastnosti výrobku ve vztahu k základním požadavkům na stavby.

Stavební výrobky, pro které nestanovuje požadavky na bezpečnost nebo omezení rizik ustanovení žádného zvláštního právního předpisu, musí splňovat obecné požadavky Nařízení EP a Rady (EU) 2023/988 ze dne 10. května 2023 o obecné bezpečnosti výrobků, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES a směrnice Rady 87/357/EHS a **zákona č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů. Nařízení EU a zákon** o obecné bezpečnosti zajišťuje, aby výrobky uváděné na trh nebo do oběhu byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví pro spotřebitele bezpečné.

7. Uvádění stavebních výrobků na trh - povinnosti hospodářských subjektů, posuzování a ověřování stálosti vlastností, prohlášení o vlastnostech, označení CE, posuzování shody, prohlášení o shodě

I. Povinnosti hospodářských subjektů při uvádění harmonizovaných stavebních výrobků na trh stanovuje **Nařízení EP a Rady 305/2011**, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS (tzv. CPR). **Uvedením na trh** se rozumí první dodání stavebního výrobku na trh Unie. **Prvním dodáním stavebního výrobku na trh** se rozumí první dodání stavebního výrobku k distribuci nebo použití na trhu Unie v rámci obchodní činnosti, ať již za úplaty nebo bezplatně.

Hospodářským subjektem se pro účely Nařízení EP a Rady 305/2011 rozumí výrobce, dovozce, distributor nebo zplnomocněný zástupce.

Povinností výrobce je provést nebo zajistit **posouzení a ověření stálosti vlastností výrobku** požadovaným systémem posuzování a ověřování stálosti vlastností. Nařízení definuje 5 systémů: 1+, 1, 2+, 3, 4. U systému 1+ až 3 je povinná činnost **oznámeného subjektu**, případně oznámené zkušební laboratoře, jakožto třetí nezávislé osoby. Na základě posouzení a ověření vlastností **výrobce** vypracuje při uvádění stavebního výrobku na trh **prohlášení o vlastnostech**. Vypracováním prohlášení o vlastnostech nese výrobce odpovědnost za shodu stavebního výrobku s vlastnostmi uvedenými v prohlášení. Prohlášení o vlastnostech a bezpečnostní pokyny a informace musí být v **českém jazyce**. Prohlášení o vlastnostech poskytuje výrobce v papírové nebo elektronické podobě nebo ho zveřejní na internetu. Obsah prohlášení o vlastnostech je definován v Nařízení EP a Rady 305/2011. Nařízení umožňuje výjimky z vypracování prohlášení o vlastnostech a využití zjednodušených postupů pro malé a střední podniky.

Dne 30. 5. 2024 byl přijat Komisí delegovaný akt: návrh Nařízení v přenesené pravomoci, kterým se doplňuje nařízení (EU) č. 305/2011 stanovením použitelných systémů pro posuzování a ověřování stálosti vlastností stavebních výrobků ve vztahu k základním charakteristikám souvisejícím s environmentální udržitelností a kterým se uvedené nařízení mění, pokud jde o posuzování a ověřování stálosti vlastností stavebních výrobků na základě modelovacího přístupu (jde o zavedení systému posuzování a ověřování stálosti vlastností (systém AVCP 3+), aby se mohla měřit environmentální udržitelnost výrobků v souladu s přílohou V uvedeného nařízení).

Ke stavebním výrobkům, pro které výrobce vypracoval prohlášení o vlastnostech v souladu s Nařízením EP a Rady 305/2011, připojí **označení CE**. Připojením označení CE výrobce dává na vědomí, že nese odpovědnost za shodu stavebního výrobku s vlastnostmi uvedenými v prohlášení, i za soulad se všemi příslušnými požadavky stanovenými v Nařízením EP a Rady 305/2011. Obecné zásady pro označení CE stanovuje nařízení (ES) č. 765/2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 339/93.

Zplnomocněný zástupce výrobce vykonává úkoly stanovené v plné moci vystavené výrobcem. Zplnomocněný zástupce nemůže být pověřen vypracováním technické dokumentace.

Dovozci uvádí na trh Unie pouze stavební výrobky, které jsou v souladu s příslušnými požadavky tohoto nařízení. Před uvedením stavebního výrobku na trh zajistí, aby výrobce provedl příslušné posouzení a ověření stálosti vlastností, vypracoval technickou dokumentaci požadovanou nařízením a prohlášení o vlastnostech v souladu s články 4 a 6. Dovozce rovněž zajistí, aby měl výrobek označení CE a aby k němu byly připojeny požadované dokumenty.

Distributoři před dodáním stavebního výrobku na trh zajistí, aby výrobek nesl označení CE a byly k němu připojeny dokumenty požadované nařízením a pokyny a informace o bezpečnosti výrobku v českém jazyce.

Pravidla volného obchodu v rámci EU - členský stát na svém území nebo v rámci své pravomoci nezakáže ani nebrání dodávání na trh nebo používání stavebních výrobků, které nesou označení CE, pokud vlastnosti uvedené v prohlášení odpovídají požadavkům pro toto použití v členském státě.

II. Povinnosti hospodářských subjektů při uvádění neharmonizovaných stavebních výrobků na trh stanovuje **zák. č. 22/1997 Sb.**, o technických požadavcích na výrobky a **NV 163/2002 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky. **Uvedením stanoveného výrobku na trh** se podle zák. č. 22/1997 Sb. rozumí první dodání stanoveného výrobku na trh v rámci obchodní činnosti, tj. předání nebo nabídnutí k předání výrobku nebo převod vlastnického práva k výrobku za účelem distribuce, používání nebo spotřeby na trhu Evropské unie, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Za uvedené na trh se považují i výrobky vyrobené nebo dovezené pro provozní potřeby při vlastním podnikání výrobců nebo dovozců a výrobky poskytnuté k opakovanému použití, je-li u nich před opakovaným použitím posuzována shoda s právními předpisy, pokud to stanoví nařízení vlády.

V souladu s NV 163/2002 Sb. **výrobce nebo dovozce** zajistí **posouzení shody** vlastností stanoveného výrobku se základními požadavky na stavby z hlediska jeho vhodnosti k určenému použití. Na základě tohoto posouzení vypracuje **prohlášení o shodě** a výrobek opatří **českou značkou shody CCZ**. Prohlášení o shodě musí být v českém jazyce. Povinnosti výrobce nebo dovozce může v rozsahu stanoveném nařízením vlády plnit též **zplnomocněný zástupce**. **Distributor** je povinen jednat tak, aby zabránil distribuci stanovených výrobků, které nespĺňují požadavky zákona. U výrobků stanovených nařízením vlády nesmí distributor dodávat na trh stanovený výrobek, u kterého se domnívá nebo má důvod se domnívat, že nespĺňuje technické požadavky na něj stanovené.

Seznam stanovených výrobků včetně požadovaných postupů posuzování shody je uveden v příloze č. 2 NV 163/2002 Sb. Nařízení vlády stanovuje 5 postupů posuzování shody – certifikaci, certifikaci bez zkoušek při dohledu, posouzení systému řízení výroby, ověření shody a posouzení shody výrobcem.

8. Činnost autorizovaných osob, oznámených subjektů a subjektů pro technické posuzování v oblasti stavebních výrobků

Autorizované osoby (AO) jsou certifikační orgány, které zajišťují činnosti při **posuzování shody** výrobků s požadavky technických předpisů v oblasti řízené zákonem **č. 22/1997 Sb.** o technických požadavcích na výrobky a na něj navazujících nařízení vlády. Autorizovanou osobou se stává právnická osoba, která splňuje podmínky autorizace a je pověřena k této činnosti Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ). Autorizované osoby zajišťují činnosti v rozsahu vymezeném v rozhodnutí o autorizaci.

Autorizované osoby plní úlohu třetích nezávislých stran při posuzování shody stanovených stavebních výrobků podle **nařízení vlády č. 163/2002 Sb.**, ve znění **pozdějších předpisů**, kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, tj. výrobků pro které neexistuje harmonizovaná technická specifikace, před jejich uvedením na trh v ČR. Autorizované osoby provádí posouzení shody vlastností stavebních výrobků s požadavky určených norem, nebo pokud tyto normy neexistují, nepokrývají výrobek zcela nebo podle nich nechce výrobce postupovat, vypracovávají stavební technické osvědčení (STO) a to na základě technických návodů. Autorizované osoby vydávají certifikáty nebo jiné dokumenty, jejichž platnost mohou omezit, popřípadě pozastavit.

Oznámené subjekty (NB) podle **čl. 43 Nařízení EP a Rady 305/2011** jsou právnické osoby, pověřené k vykonávání činností třetí nezávislé strany v postupu **posuzování a ověřování stálosti vlastností** stavebních výrobků. K této činnosti jsou pověřeny Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) a nahlášeny orgánům Evropského společenství a ostatním členským státům EU. Oblast oznamování a kontroly oznámených subjektů, které plní úlohu třetí strany při posuzování a ověřování stálosti vlastností je ošetřena **zákonem č. 90/2016 Sb.**, o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh.

České oznámené subjekty jsou oprávněny svoje služby poskytovat v rámci celé Evropské unie stejně jako oznámené subjekty ostatních členských států EU. V případě své činnosti pro jiný členský stát EU se prezentují jako notifikované osoby s příslušným evropským označením. Seznam oznámených subjektů je uveden na webových stránkách EK v **databázi NANDO** (New Approach Notified and Designated Organisations), která je součástí portálu Single Market Compliance Space (SMCS).

Subjekt pro technické posuzování (TAB) je právnická osoba pověřená podle §11c zák. č. 22/1997 Sb. Ministerstvem průmyslu a obchodu, které její pověření oznamuje ostatním členským státům a Komisi spolu se skupinou výrobků, pro kterou byl subjekt pro technické posuzování určen. Seznam subjektů je uveřejněn rovněž v databázi NANDO. TAB vykonává posuzování vlastností pro jednu nebo několik skupin stavebních výrobků uvedených v tabulce 1 přílohy IV Nařízení EP a Rady (EU) 305/2011 (**CPR**) v případě, že pro konkrétní výrobek neexistuje harmonizovaná norma.

Subjekt pro technické posuzování je členem Evropské organizace pro technické posuzování (**EOTA**) a je oprávněn k vydávání Evropských technických posouzení (**ETA**) pro všechny typy stavebních výrobků, pro které byl pověřen. Certifikace (posouzení výrobku) podle ETA umožňuje jeho označení **CE**, stejně jako při posouzení podle harmonizované evropské normy. ETA se vydává na základě posouzení vlastností podle evropského dokumentu pro posuzování (EAD), který schvaluje EOTA. Dokument **EAD** stanovuje požadavky na výrobek stejně jako je tomu v případě harmonizovaných norem. Jeho zpracování by však mělo být flexibilnější. Proto je tento postup vhodný pro nové a inovativní výrobky.

Dokumenty EAD převzaly a nahradily dřívější dokumenty ETAG, které byly zpracovávány v souladu se Směrnicí 89/106/ES. Vydání evropského dokumentu pro posuzování (EAD) je oznamováno v Úředním věstníku Evropské Unie (OJEU), obdobně jako v případě harmonizovaných evropských norem.

9. Energetická náročnost budov, certifikace budov

V oblasti legislativy energetické náročnosti budov došlo v posledních deseti letech k několika významným změnám, v souvislosti se zaváděním požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/31/EU o **energetické náročnosti budov** ve znění pozdějších předpisů, jejímž hlavním cílem bylo snížit spotřebu energie a emise skleníkových plynů tak, aby nové budovy k od datu 2020 splňovaly požadavek na Budovy s téměř nulovou spotřebou energie (nZEB). Budovou s téměř nulovou spotřebou energie se rozumí „budova s velmi nízkou energetickou náročností, jejíž spotřeba energie je ve značném rozsahu pokryta z obnovitelných zdrojů“. V české legislativě je tento požadavek zakotven novelou zákona č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií.

V roce 2021 prošel zákon č. 183/2006 Sb (stavební zákon) rozsáhlou novelizací která je zohledněna v rámci zákona č. 284/2021 Sb. Hlavním cílem zákona je zjednodušit a zrychlit postupy pro povolování staveb, což je odpověď na dlouhodobou potřebu zvýšení efektivity stavebního řízení. Kromě toho tento zákon ovlivňuje i řadu dalších právních předpisů v oblasti energetiky a ochrany životního prostředí, včetně zákona č. 406/2000 Sb., který se týká hospodaření energií.

Snižování energetické náročnosti budov je v zákoně č. **406/2000 Sb.**, o hospodaření energií (dále jen „ZHE“) řešena § 7, který mj. stanovuje požadavky na energetickou náročnost budovy a § 7a, který stanovuje požadavky, v jakých případech musí být opatřen průkaz energetické náročnosti budovy. Náležitosti průkazu stanovuje vyhláška č. 264/2020 Sb. v platném znění, o energetické náročnosti budov, která je prováděcím právním předpisem k uvedenému zákonu.

Průkaz energetické náročnosti budovy (PENB) může zpracovávat pouze energetický specialista s oprávněním podle § 10 odst. 1 písmena b) zákona. Oprávnění ke zpracování průkazu energetické náročnosti budovy uděluje Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Průkaz energetické náročnosti budov slouží k informaci o energetické náročnosti budovy, tzn., že kvantifikuje množství energie potřebné pro pokrytí potřeby energie spojené s užíváním budovy při standardním provozu hodnocené budovy, bere v úvahu kvalitu jednotlivých konstrukcí budovy a na základě porovnání s referenční budovou je hodnocená budova zařazena do příslušné třídy v rozsahu A-G (mimořádně úsporná – mimořádně neekonomická).

Metoda výpočtu energetické náročnosti je dána vyhláškou 264/2020 Sb., o energetické náročnosti budov. Tato vyhláška stanovuje hodnoty pro referenční budovu, které byly stanoveny na nákladově-optimální úrovni, jak to požaduje směrnice o energetické náročnosti budov. Zároveň odkazuje na příslušné české technické normy, jako např. normy řady ČSN 73 0540 Tepelná ochrana budov a další převzaté evropské či mezinárodní normy. Referenční budovou podle této vyhlášky je výpočtově definovaná budova téhož druhu, stejného geometrického tvaru a velikosti včetně prosklených ploch a částí, stejné orientace ke světovým stranám, stínění okolní zástavbou a přírodními překážkami, stejného vnitřního uspořádání a se stejným typickým užíváním a stejnými uvažovanými klimatickými údaji jako hodnocená budova, avšak s referenčními hodnotami vlastností budovy, jejích konstrukcí a technických systémů budovy.

Zda jsou požadavky na energetickou náročnost plněny, závisí na splnění některých ukazatelů energetické náročnosti. **Požadavky na energetickou náročnost nové budovy a budovy s téměř nulovou spotřebou energie** jsou splněny, pokud hodnoty ukazatelů energetické náročnosti pro neobnovitelnou primární energii za rok, celkovou dodanou energii za rok a hodnota průměrného součinitele prostupu tepla hodnocené budovy nejsou vyšší než referenční hodnoty ukazatelů energetické náročnosti pro referenční budovu.

Evropské strategie v oblasti energetických úspor zahrnují několik klíčových směrnic a dokumentů, které poskytují rámec pro zvýšení energetické účinnosti a snižování emisí v souladu s klimatickými cíli EU.

Součástí Zelené dohody pro Evropu, strategie EU pro dosažení klimatické neutrality do roku 2050, je **Renovační vlna**, strategie Evropské komise z roku 2020, která se zaměřuje na rozsáhlou renovaci evropských budov s cílem zlepšit jejich energetickou efektivitu a snížit uhlíkovou stopu. Cílem této iniciativy je do roku 2030 minimálně zdvojnásobit roční míru energetických renovací budov a provést renovace, které vedou k výraznému snížení spotřeby energie. Renovační vlna iniciovala důkladné revize dvou klíčových směrnic EU: směrnice o energetické **účinnosti** (EED) a směrnice o energetické **náročnosti** budov (EPBD).

V roce 2023 došlo ke schválení revidované Směrnice o energetické **účinnosti** (EED) Nová směrnice zavádí princip energetické účinnosti v první řadě a stanovuje cíle a závazky pro snižování primární a konečné spotřeby energie a zvyšování energetické účinnosti. Stanovuje povinnosti ročních úspor energie a podílení renovací budov zlepšujících energetickou účinnost pro veřejný sektor. Dále se zaměřuje na energetickou chudobu a zvyšování povědomí o energetické účinnosti.

Poslední novela Směrnice o energetické **náročnosti** budov (EPBD IV) byla schválena v květnu 2024 a MPO pracuje na její implementaci. Cílem je postupné snižování energetické náročnosti všech budov do roku 2050.

Směrnice stanoví minimální požadavky na energetickou účinnost pro nejhůře výkonné budovy, zavádí renovační pasy, stanovuje standardy pro budovy s nulovou spotřebou energie ZEB a definuje infrastrukturu pro čistou mobilitu EPBD. Konkrétní nastavení podmínek je na každém členském státu a bude vycházet z reálných podmínek České republiky.

Členské státy musí obě tyto směrnice implementovat do vnitrostátní legislativy do dvou let od schválení.

Významnou podporou snižování energetické náročnosti ve výstavbě jsou dobrovolné **certifikace budov**. V současné době jsou nejvíce využívány mezinárodně uznávané certifikační systémy jako např. britský systém Breeam, americký LEED, německý DGNB nebo český SBToolCZ. Certifikát budovy je potvrzení o splnění kritérií určitého standardu a umožňuje porovnání kvality budov ve vztahu k životnímu prostředí. Certifikace budov kromě energetických úspor v konečném důsledku také zvyšuje tržní hodnotu budovy, snižuje její provozní náklady, podporuje vytvoření zdravého vnitřního prostředí budov, nepřímo zvyšuje poptávku po šetrných budovách a příznivě ovlivňuje výrobce uvádět na trh výrobky šetrné

k životnímu prostředí reagující na 7. základní požadavek na stavby (Udržitelné využívání přírodních zdrojů) podle nařízení EP a Rady (EU) č. 305/2011.

SBToolCZ je český národní certifikační nástroj pro vyjádření úrovně kvality budov s ohledem na principy udržitelné výstavby. SBToolCZ byl odvozen z mezinárodní metodiky SBTool, kterou vyvíjí mezinárodní nezisková organizace International Initiative for Sustainable Built Environment (iiSBE). Tato metodika se používá např. ve Španělsku, Itálii a Portugalsku. Stavební fakulta ČVUT zpracovala lokalizaci SBTool pro ČR, tzn., že tento systém hodnocení zohledňuje místní klimatické, stavební a legislativní poměry v ČR, zpracovává se v češtině a data o výstavbě získaná během certifikace zůstávají v ČR.

10. BIM a životní cyklus stavby

BIM (Building Information Modelling) neboli **informační modelování staveb** využívá sdílenou digitální reprezentaci stavby k usnadnění procesů navrhování, výstavby a provozu pro vytváření spolehlivého základu pro rozhodování. Zkratku BIM lze rovněž chápat jako „Management informací o stavbě“, což vystihuje základní princip BIM, tj. především **správu informací**.

Je třeba rozlišovat BIM jako **informační model** (určitou formu databáze) a BIM jako proces vytváření a správy informací, který využívá modelu za účelem jejich výměny a sdílení. BIM se neomezuje pouze na budovy (z angl. „Building“), ale obecně na stavby a stavební procesy. Informační modelování lze aplikovat pro **jakoukoli stavbu**.

Informační modely staveb jsou strukturované zdroje informací potřebných pro rozhodování v průběhu **celého životního cyklu** staveb tvořících **vystavěné prostředí**. Informační modely mohou obsahovat strukturované a nestrukturované informace. Příklady strukturovaných informací zahrnují geometrické modely, tabulky a databáze. Příklady nestrukturovaných informací zahrnují dokumenty, videoklipy a zvukové záznamy.

Životní cyklus stavby je časové období od vzniku záměru přes návrh, realizaci a užívání až do likvidace. Zahrnuje 4 základní fáze – předinvestiční, investiční, provozní a likvidační. Oproti dosavadnímu způsobu zpracování informací o stavbě, kdy jejich aktualizace většinou končí předáním tištěné verze ověřené dokumentace skutečného provedení stavby, jsou informační modely staveb zaměřeny i na provozní fázi stavby.

Vybrané významné pojmy spojené s managementem informací o stavbách jsou:

- **požadavek na informace** – specifikace, jaké informace, kdy, jak a pro koho je nutno vytvořit,
- **informační model stavby (IMS)** – sdílená digitální reprezentace fyzických a funkčních charakteristik staveb nebo jejich částí sloužící pro zkoumání jejich vlastností a pro specifikované účely zahrnující i digitální model (modely) stavby (DiMS), dokumenty a dokumentaci spojenou se všemi fázemi životního cyklu stavby,
- **projektový informační model (PIM)** – informační model vztahující se k fázi přípravy a provádění stavby,
- **informační model aktiva (AIM)** – informační model vztahující se k provozní fázi stavby,
- **digitální model stavby (DiMS, model stavby)** – ucelená část reprezentující prostorové uspořádání a charakteristiky stavby, jejich konstrukcí a prvků ve strukturované podobě,
- **informační modelování stavby (BIM, modelování informací o stavbě)** – používání sdílené digitální reprezentace stavby k usnadnění procesů navrhování, výstavby a provozu pro vytváření spolehlivého základu pro rozhodování,

- **společné datové prostředí (CDE)** – dohodnutý zdroj informací pro jakýkoliv projekt nebo stavbu pro uchovávání, spravování a šíření jednotlivých informačních kontejnerů prostřednictvím řízeného procesu,
- **stavební předmět** – jakákoliv část vnímatelného nebo myslitelného světa, která je předmětem zájmu v kontextu stavebního procesu,
- **datový standard stavby (DSS)** – smluvené geometrické a alfanumerické informace o jednotlivých prvcích v modelu stavby uvedené pro určité účely užití,
- **informační model vystavěného prostředí** – digitální reprezentace fyzických a funkčních charakteristik vystavěného prostředí a dalších účelově seskupených informací o území, stavbách, vztazích, omezeních a procesech týkajících se vystavěného prostředí.

Využití informačního modelování a managementu informací v rámci celého životního cyklu staveb zpravidla vede k úspoře lidských a přírodních zdrojů včetně času a finančních prostředků. **Konkrétně jsou uváděny zejména následující přínosy:**

- efektivní zapojení všech účastníků stavebního projektu, koordinace projektového týmu, podpora spolupráce,
- koordinovaná tvorba projektu s vysokým standardem kvality, optimalizace návrhu,
- usnadnění práce s alternativními návrhy, inženýrské analýzy,
- detekce kolizí před výstavbou,
- usnadnění koordinace činností s využitím informací v informačním modelu stavby,
- snížení množství oprav a předělávek a s tím související úspora materiálů a zdrojů,
- lepší kontrola nad stavenišťem v průběhu realizace, lepší řízení logistiky, zajištění BOZP, kontrola kvality,
- možnost simulací různých scénářů,
- vizualizace ve fázi plánování, automatizace extrakce požadovaných informací z modelu a využití modelů pro správu, údržbu a dalších záležitostí týkajících se provozní fáze životního cyklu stavby.

Každá stavba se skládá ze stavebních výrobků, materiálů a konstrukcí (prvků). Digitální obdobou skutečné stavby je informační model stavby. Mají-li informační modely staveb splnit svoji očekávanou úlohu jako důležitá součást metody BIM a významný zdroj strukturovaných dat pro další specializované aplikace (např. oceňování, časové plánování, facility management), musí být dostatečně standardizované.

Pro **standardizaci modelů staveb (DiMS)** slouží konceptuální datové schéma, popsané mezinárodním standardem **IFC (Industry Foundation Classes)**. Standard je připravovaný organizací buildingSMART a převzatý mezinárodní organizací ISO. Popis obsahuje též výměnný formát souborů pro zápis dat. Aktuální verze IFC 4.3 se již týká nejen pozemních, ale i infrastrukturních staveb. IFC je součástí českého systému technických norem jako ČSN EN ISO 16739-1.

Model (modely) stavby (DiMS) jako součást celkového informačního modelu stavby zahrnuje významné geometrické informace provázané s požadovanými alfanumerickými informacemi. Právě z důvodu uvedení požadovaných alfanumerických informací v modelu stavby DiMS je nutná jejich přesnější specifikace podle účelu užití. To vede k potřebě sestavení **datového standardu stavby (DSS)**.

Základním cílem je vytvoření tzv. **datového slovníku**, tj. databáze typů souborů staveb, stavebních entit, systémů, prostor a zón, stavebních prvků a konstrukcí a prvků technických zařízení budov, souhrnně nazývaných jako **stavební předměty**, a vlastností, které je smysluplné o těchto stavebních předmětech evidovat, resp. jejichž hodnoty je potřeba znát v průběhu alespoň jedné z fází životního cyklu onoho typu stavebního předmětu.

Pro účely **specifikace procesů managementu informací o stavbách** se využívá soubor technických norem ČSN EN ISO 19650 Organizace a digitalizace informací o budovách a inženýrských stavbách včetně informačního modelování staveb (BIM) - Management informací s využitím informačního modelování staveb (dále též „ISO 19650“), který specifikuje i způsoby zacházení s informacemi.

Soubor ISO 19650 je určen pro všechny osoby a organizace zapojené do celého životního cyklu staveb, neboť každá z nich v jeho průběhu vyžaduje nebo vytváří informace, bez ohledu na jejich podobu (modely, tabulky, výkresy a další dokumentace, záznamy, certifikáty, technické zprávy atd.).

Požadavek na informace je specifikace, jaké informace, kdy, jak a pro koho, je nutno vytvořit. Výměna informací je pak naplnění požadavku na informace nebo jeho části. Zadavatelé si mají být vědomi, jaké informace požadovat pro splnění svých organizačních nebo projektových cílů. Tyto požadavky mohou pocházet od jejich vlastní organizace nebo od zainteresovaných externích stran. Zhotovitelé/dodavatelé mají být schopni popsat tyto požadavky jiným organizacím a jednotlivcům pro specifikaci nebo uskutečnění jejich práce.

Při specifikování **úrovně informačních potřeb** a způsobu předávání informací se musí zohlednit následující předpoklady:

- účely užití předávaných informací,
- milníky pro předání informací týkající se předání konkrétních informací,
- aktéři, kteří budou vyžadovat informace, a aktéři, kteří budou informace předávat,
- stavební předměty organizované v jedné nebo ve více strukturách členění.

Potřebné požadavky na informace a zároveň popis, jak budou tyto požadavky naplněny v konkrétním projektu nebo zakázce, jsou součástí plnění odpovídající smlouvy, a je potřeba je zachytit jako **součást smluvních podmínek**. Jako označení doplňujícího dokumentu smluvních podmínek o podstatné body týkající se aplikace metody BIM v projektu nebo zakázce se před lety začal používat název **BIM-protokol**. Jedná se o dokument doplňující smlouvu o dílo, resp. zadávací dokumentaci ustanoveními potřebnými pro aplikaci využití metody BIM v projektu nebo zakázce.

Po dobu plnění smlouvy (zakázky) se pak udržuje tzv. **plán realizace BIM** (zkráceně BEP z anglického BIM Execution Plan), ve kterém se udržují veškeré podstatné informace o projektu a výsledné informace o stavbě, které vznikají jako součást projektu.

Zavedení BIM je nezbytným předpokladem digitalizace, které je aktuálně prioritou na evropské i národní úrovni v souvislosti s potřebou zvýšení konkurenceschopnosti stavebnictví. Důraz na **udržitelost staveb a efektivnost nákladů celého životního cyklu stavby** byl hlavním důvodem pro podporu používání metody BIM při správě majetku ze strany MPO i dalších rezortů. Od roku **2015 působí MPO jako zastřešující koordinátor** a gestor ve věci zavádění BIM do praxe v České republice. Do působnosti MPO spadají i konkrétní oblasti, se kterými problematika BIM úzce souvisí (stavební výroba, stavební výrobky a hmoty, stavební suroviny, úspory energií, rozvoj techniky a technologií atd.).

V roce 2016 vláda vyjádřila podporu zavádění metody BIM v ČR v souvislosti s jejím vlivem na růst ekonomiky a konkurenceschopnosti ČR a v roce 2017 vláda schválila (Usnesení vlády č. 682 ze dne 25. září 2017) **Koncepci zavádění metody BIM v České republice** (dále jen "Koncepce"). **Podkladem Koncepce** byly zahraniční plány pro zavádění BIM v evropských zemích a zkušenosti odborníků z praxe. Při zpracování byly rovněž využity dokumenty Evropské komise, která financovala vznik pracovní skupiny **EU BIM Task Group**, jejímž úkolem bylo vypracovat „**Příručku pro zavádění BIM evropským veřejným sektorem**“.

Návrh aktualizace původní Koncepce předložený vládě Ministerstvem průmyslu a obchodu v materiálu Informace o plnění Koncepce zavádění metody BIM v ČR v období od září 2021 do června 2022 a akceptovaný vládním usnesením č. 1087 ze dne 21. prosince 2022 navázal na předpoklad takové aktualizace uvedený v materiálu „Odůvodnění k aktualizaci harmonogramu Koncepce zavádění BIM v ČR“ přijatém vládním usnesením č. 41 ze dne 18. ledna 2021.

Zásadním výstupem implementace původní Koncepce byl **věcný záměr zákona o správě informací** o stavbě a informačním modelu stavby a vystavěného prostředí (dále též „zákon o BIM“) schválený usnesením vlády č. 298 ze dne 3. května 2023. Proces přípravy a projednávání věcného záměru zákona o BIM v širokém okruhu zainteresovaných stran vedl též k prohloubení poznání, které vyžaduje zohlednění v rámci aktualizace Koncepce. **Povinnost použití metody BIM** bude platit pouze pro nadlimitní veřejné zakázky (ve smyslu zákona o zadávání veřejných zakázek) na stavební práce, financované z veřejných rozpočtů (včetně zhotovení jejich přípravné a projektové dokumentace). Při stanovení této povinnosti budou zohledněny závěry z vyhodnocení pilotních projektů a specifika jednotlivých druhů staveb.

11. Veřejné zadávání

Zákon transponuje tři **nové evropské zadávací směrnice** (směrnice Evropského parlamentu a Rady), a to 2014/24/EU, o zadávání veřejných zakázek (tzv. klasická směrnice), 2014/25/EU o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb (tzv. sektorová směrnice) a 2014/23/EU o udělování koncesí, všechny ze dne 26. února 2014. V rámci jednoho zákona jsou upravena práva a povinnosti při zadávání všech typů veřejných zakázek, včetně zakázek sektorových a koncesí. Současně zrušuje dosavadní zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách a zákon č. 139/2006 Sb., o koncesním řízení a koncesních smlouvách (koncesní zákon).

ZADAVATELÉ (§ 4 zákona)

Okruh subjektů, které jsou povinny zadávat veřejné zakázky podle zákona o veřejných zakázkách.

1. Veřejný zadavatel

Česká republika, Česká národní banka, státní příspěvkové organizace, územní samosprávné celky (nebo jeho příspěvková organizace), jiné právnické osoby dle § 4 odst. 1 písm. e) zákona.

2. Zadavatel, který k úhradě veřejné zakázky použije více než 200 mil. Kč nebo více než 50 % z prostředků poskytnutých z rozpočtu veřejného zadavatele, z rozpočtu EU nebo z rozpočtu cizího státu – **dříve tzv. „dotovaný zadavatel“**.
3. Osoba uvedená v § 151 odst. 2 zákona, která vykonává „relevantní činnost“ na základě zvláštního nebo výhradního práva podle § 152 zákona (nebo může-li nad touto osobou veřejný zadavatel uplatňovat dominantní vliv). Relevantní činnosti jsou specifikovány v § 153 zákona, např. v oblasti plynárenství, teplárenství, elektroenergetiky, veřejné dopravy (dopravní síť), vodárenství a vodního hospodářství, poštovních služeb, využívání území pro těžbu ropy nebo zemního plynu, průzkumu nebo těžby uhlí nebo jiných pevných paliv, poskytování a provozování letišť nebo přístavů), Postupuje povinně podle zákona pouze v případě zadávání nadlimitních sektorových veřejných zakázek nebo sektorových koncesí – **dříve tzv. „sektorový zadavatel“**.

ČLENĚNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Podle předmětu – **druhy veřejných zakázek** ([§14 zákona](#))

a) veřejná zakázka na dodávky – předmětem je pořízení věci, zvířat nebo ovladatelných přírodních sil (nejsou-li součástí veřejné zakázky na stavební práce), zejm. formou koupě, nájmu či pachtu;

b) veřejná zakázka na služby – veřejná zakázka, jejíž předmětem je poskytování jiných činností než dodávek nebo stavebních prací;

c) veřejná zakázka na stavební práce – jejím předmětem je:

- poskytnutí činností uvedených v oddílu 45 Nařízení EP a Rady (ES) č. 2195/2002 o společném slovníku pro veřejné zakázky (CPV) v platném znění,

- zhotovení stavby nebo
- poskytnutí souvisejících projektových činností, pokud jsou zadávány společně se stavebními pracemi.

Stavbou se pro účely zákona rozumí výsledek stavebních nebo montážních prací vytvářející jednotný celek, který je sám o sobě dostatečný k plnění hospodářské nebo technické funkce.

Podle výše předpokládané hodnoty (bez DPH) – režim veřejné zakázky (§ 24 a násl. zákona)

a) **nadlimitní veřejná zakázka** – limity – viz nařízení vlády č. 172/2016 Sb. v aktuálním znění.

Limit je rozdílný podle předmětu veřejné zakázky a podle kategorie zadavatele:

- u stavebních prací - od 135.348 tis. Kč pro všechny zadavatele;
- u služeb a dodávek:
 - od 3.494 tis. Kč pro stát a státní příspěvkové organizace, s některými dále uvedenými výjimkami, které spadají do vyššího limitu;
 - od 5.401 tis. Kč pro územní samosprávné celky a jiné právnické osoby, pro stát u vybraných dodávek resortu obrany a pro „dotované“ zadavatele;
 - od 10.826 tis. Kč pro sektorové zakázky nebo dodávky v oblasti obrany nebo bezpečnosti.

Pro nadlimitní veřejnou zakázku, která je koncesí na služby, činí finanční limit 135.348 tis. Kč.

b) **podlimitní veřejná zakázka** – nedosahuje limitu pro nadlimitní veřejné zakázky, přesahuje však limit pro veřejné zakázky malého rozsahu, tj.:

- u stavebních prací 6 mil. Kč,
- u dodávek a služeb 2 mil. Kč.

c) **veřejná zakázka malého rozsahu** – předpokládaná hodnota je rovna nebo nižší u stavebních prací než 6 mil. Kč, u dodávek a služeb než 2 mil. Kč.

Limit pro **koncesi malého rozsahu** činí 20 mil. Kč (včetně).

DRUHÝ ZADÁVACÍCH ŘÍZENÍ (§ 3 zákona a pro nadlimitní režim § 55 a násl. zákona)

a) **Otevřené řízení** (§ 56 zákona)

"Jednokolové" řízení - zadavatel vyzývá neomezený okruh dodavatelů k podání nabídky a k prokázání kvalifikace. Zákon nedefinuje žádné omezující podmínky pro použití tohoto druhu zadávacího řízení.

b) **Užší řízení** (§ 58 a 59 zákona)

"Dvoukolové" řízení - zadavatel vyzývá neomezený počet dodavatelů k podání žádosti o účast a k prokázání kvalifikace. V 1. kole posoudí kvalifikaci účastníků zadávacího řízení; ty, kteří prokázali splnění kvalifikace, vyzve k podání nabídky. Ve 2. kole hodnotí vlastní nabídky.

c) **Jednací řízení s uveřejněním – JŘSU** (§ 60 až 62 zákona + § 161 resp. 52 písm. b) bod 1 zákona)

Zákon stanovuje v § 60 podmínky využití tohoto řízení. Zejména jde o zakázky se složitým předmětem plnění, kdy zadavatelé nejsou schopni předem dostatečně specifikovat předmět

tak, aby byly naplněny podmínky jiných druhů zadávacího řízení (např. z důvodů povahy, složitosti nebo právních a finančních podmínek spojených s předmětem veřejné zakázky, nebo když součástí plnění je návrh řešení, či technické podmínky nelze stanovit odkazem na technické dokumenty). Lze jej použít též, pokud předchozí otevřené nebo užší řízení bylo ze zákonných důvodů zrušeno. U sektorových veřejných zakázek a veřejných zakázek v podlimitním režimu může být JŘSU použito bez splnění těchto zákonných podmínek (je tedy obdobné, jako otevřené nebo užší řízení, avšak s možností jednat o nabídkách). Zadavatel může snížit počet účastníků řízení, a to ve fázi po posouzení kvalifikace nebo i ve fázi jednání o předběžných nabídkách.

Řízení probíhá standardně ve 3 fázích. V první fázi vyzývá zadavatel neomezený počet dodavatelů k podání žádosti o účast a k prokázání kvalifikace. Na základě podaných žádostí a posouzení kvalifikace a po případném snížení počtu účastníků podle § 111 zákona vyzve nevyložené účastníky k podání předběžné nabídky. Zadavatel je oprávněn o předběžných nabídkách za zákonem stanovených podmínek jednat = druhá fáze. Může si vyhradit možnost v průběhu jednání snižovat počet předběžných nabídek. Po dokončení jednání vyzve zadavatel zbylé účastníky k podání nabídek. Další postup při jejich hodnocení je obdobný jako v užším řízení = třetí fáze.

d) Jednací řízení bez uveřejnění – JŘBU (§ 63 – 67 zákona)

Zadavatel vyzve jednoho nebo více dodavatelů k podání nabídky nebo k jednání nebo rovnou zahájí s dodavatelem jednání o uzavření smlouvy. Zákon v § 63 definuje obecné podmínky použití tohoto druhu řízení (např. v předchozím otevřeném, užším, či zjednodušeném podlimitním řízení nebyly podány žádné nabídky nebo nesplnily stanovené požadavky, dále jestliže předmětem zakázky je jedinečné umělecké dílo či výkon, z technických důvodů neexistuje veřejná soutěž nebo je to nezbytné z důvodu výhradních práv a rovněž pokud je zadání nezbytné v důsledku krajně naléhavé okolnosti, kterou zadavatel nemohl předvídat ani ji nezpůsobil). Zvláštní podmínky použití jsou stanoveny v § 64 až 66 pro veřejné zakázky na dodávky, na služby a na stavební práce (např. nové služby nebo stavební práce spočívajících v opakování obdobných jako v původní zakázce).

e) Řízení se soutěžním dialogem (§ 68 a 69 zákona s přihlédnutím k § 60 zákona)

Zadavatel je oprávněn je použít při splnění stejných podmínek, které zákon (§60) stanoví pro jednací řízení s uveřejněním (JŘSU). Rozdíl je v tom, že v případě JŘSU jsou jednání vedena za účelem „vylepšení“ předběžných nabídek, které již obsahují návrh řešení, kdežto v rámci soutěžního dialogu jsou taková vhodná řešení (např. na základě zadavatelem definovaných potřeb) teprve nalézána a následně jsou pak na vybraná řešení podávány nabídky. O těchto nabídkách je pak možno též jednat. Zadavatel vyzve neomezený počet dodavatelů k podání žádosti o účast a k prokázání kvalifikace. Po posouzení souladu žádosti o účast (vč. kvalifikace) a případném snížení počtu účastníků zadávacího řízení zadavatel vyzve nevyložené účastníky k účasti v soutěžním dialogu s cílem nalézt vhodná řešení způsobilá splnit jeho potřeby a požadavky. Dialog může probíhat v postupných fázích, během nichž může zadavatel snížit počet řešení, o kterých se bude jednat, a to tak dlouho, než rozhodne o vhodných řešeních.

Poté vyzve účastníky k podání nabídek na nalezená řešení. O předložených nabídkách lze za zákonem stanovených podmínek dále jednat.

f) Řízení s inovačním partnerstvím (§ 70 až 72 zákona)

Jde o nový druh zadávacího řízení, který je možno použít, jestliže nelze potřebu vývoje inovativní dodávky, služby nebo stavebních prací uspokojit prostřednictvím řešení, která jsou na trhu již dostupná. Zákon předpokládá, že zadavatel vymezení fáze inovačního partnerství k posloupnosti kroků a postupných cílů v procesu výzkumu a vývoje a následného poskytnutí dodávek, služeb nebo stavebních prací. Postup v řízení je obdobný jako u jednacích řízení s uveřejněním. Řízení končí uzavřením smlouvy o inovačním partnerství s jedním nebo několika dodavateli.

DALŠÍ DRUHY ZADÁVACÍCH ŘÍZENÍ

g) Zjednodušené podlimitní řízení – ZPŘ (§ 52 písm. b) a 53 zákona)

Použitelné pro zadání všech podlimitních veřejných zakázek na dodávky a na služby a u podlimitních veřejných zakázek na stavební práce, jejichž předpokládaná hodnota není vyšší než 50 mil. Kč. Zadavatel vyzývá na svém profilu neomezený počet dodavatelů k podání nabídky (může též následně výzvu odeslat nejméně 5 dodavatelům). V rámci ZPŘ jsou uplatňována určitá zjednodušení či specifika (zkrácení lhůt, zjednodušení prokazování kvalifikace, způsob oznamování – prostřednictvím profilu zadavatele). Zadavatel není oprávněn v průběhu řízení s účastníky jednat ani snižovat jejich počet.

h) Koncesní řízení – KŘ (§ 174 – 185 zákona)

Za zadání koncese na stavební práce se považuje uzavření úplatné smlouvy, kterou zadavatel zadá provedení stavebních prací dodavateli, přičemž protiplnění spočívá v právu na braní užitků vyplývajících z provozování provedené stavby nebo v tomto právu společně s platbou, a to s podmínkou přenosu provozního rizika spojeného s braním užitků vyplývajících z provozování stavby na dodavatele. Obdobné pravidlo platí pro zadání koncese na služby s tím, že se jedná o poskytnutí jiných činností než stavebních prací, resp. provedení stavby. Zákon stanoví zvláštní výjimky ze zadávání koncesí. Zadavatel není povinen formou zadávacího řízení zadávat koncesi malého rozsahu (jejíž předpokládaná hodnota je rovna nebo nižší než 20 mil. Kč). Zadavatel vyzývá neomezený počet dodavatelů k podání žádosti o účast, předběžných nabídek nebo nabídek. Bližší podmínky pro průběh KŘ stanoví zadavatel, je oprávněn s účastníky jednat.

i) Řízení pro zadání veřejné zakázky ve zjednodušeném režimu (§ 129 zákona)

Nový specifický druh řízení pro zadávání sociálních a jiných zvláštních služeb uvedených v příloze č. 4 k zákonu (např. zdravotní, sociální, poštovní aj.). Průběh zadávacího řízení určuje sám zadavatel s ohledem na specifika daných služeb. Zákon vymezuje pouze základní postupy (např. pro zahájení řízení, oznámení výsledku řízení apod.).

ZVLÁŠTNÍ POSTUPY

Rámcová dohoda – RD (§ 131 – 137 zákona)

Rámcovou dohodou mezi sebou jeden nebo více zadavatelů a jeden nebo více dodavatelů ujednávají rámcové podmínky, které jsou závazné po dobu trvání rámcové smlouvy (zejm. cena nebo jiné podmínky plnění). RD musí být uzavřena na základě zadávacího řízení příslušného druhu podle obdobného předmětu a předpokládané hodnoty zakázky. Trvání vztahu z RD nesmí být (kromě zákonem stanovených výjimek) delší než 4 roky. Na veřejnou zakázku zadávanou na základě RD mohou podat nabídku jen účastníci RD, kteří byli k jejímu podání vyzváni. Výzva může být učiněna bez obnovení soutěže mezi účastníky RD nebo s obnovením soutěže.

Soutěž o návrh (§ 143 – 156 zákona, související § 65 zákona)

Soutěží o návrh se rozumí postup zadavatele směřující k získání návrhu, kterým je zejména plán nebo projekt v oblasti územního plánování nebo architektonických, stavebních, technických a inspekčních služeb. Zadavatel ji použije zejména v případě, pokud má v úmyslu zadat veřejnou zakázku na služby v navazujícím JŘBU (nikoli však na vlastní realizaci návrhu). Podle způsobu zadávání se soutěž o návrh člení na otevřenou a užší. Soutěž může proběhnout ve více fázích s možností snížení počtu návrhů. Hodnocení návrhů provádí porota sestavená zadavatelem – hodnotí anonymní návrhy.

KVALIFIKACE DODAVATELE (zejm. § 28 odst. 1 písm. c), § 73 - 88, § 53 odst. 4 a § 165 - 166 zákona)

Rozumí se tím způsobilost a schopnost dodavatele plnit veřejnou zakázku. Základem v zákoně je kvalifikace pro nadlimitní režim, určité výjimky stanoví zákon pro podlimitní režim (§ 53 odst. 4) resp. pro koncesní řízení (§ 180 odst. 6), odlišný systém kvalifikace může být použit při zadávání sektorových veřejných zakázek (§ 165 a 166).

Kvalifikaci pro plnění nadlimitní veřejné zakázky splní dodavatel, který prokáže veřejnému zadavateli splnění základní způsobilosti, profesní způsobilosti, ekonomické kvalifikace a technické kvalifikace v rozsahu stanoveném zákonem a zadavatelem v zadávací dokumentaci. Zákon stanovuje, u kterého druhu požadavku je jeho prokazování povinné a kdy nepovinné (tj. zadavatel může, ale nemusí prokazování vyžadovat).

- **základní způsobilost** (§ 73 odst. 1 a § 74 – 76), tj. např. beztrestnost, bezdlužnost ve vztahu k daním, zdravotnímu a sociálnímu pojištění, není-li v likvidaci či úpadku apod.; prokázání je povinné;
- **profesní způsobilost** (§ 73 odst. 2 a § 77): výpis z obchodního rejstříku nebo obdobné evidence (povinné předložení) a dále (nepovinné předložení) oprávnění k podnikání, členství v profesní komoře nebo organizaci, doklad o odborné způsobilosti, např. doklad o autorizaci;
- **ekonomická kvalifikace** (§ 73 odst. 3 písm. a) a § 78) – roční obrat (nesmí být vyžadována u veřejných zakázek např. na služby architektonické, projektové, technické, inspekční apod.);
- **technická kvalifikace** (§ 73 odst. 3 písm. b) a § 79), např. seznam významných stavebních prací (vč. osvědčení objednatelů), dodávek nebo služeb, seznam techniků, kteří se budou podílet na plnění zakázky, osvědčení o jejich vzdělání a kvalifikaci, technické vybavení, počet zaměstnanců aj.

Kritéria ekonomické a technické kvalifikace (je-li vyžadována) musí být zadavatelem stanovena přiměřené vzhledem ke složitosti a rozsahu předmětu plnění veřejné zakázky.

NĚKTERÉ ASPEKTY ZADÁVÁNÍ, PRŮBĚHU ŘÍZENÍ A HODNOCENÍ NABÍDEK

Obecné zásady (§ 6 zákona): Zadavatel musí při zadávání veřejných zakázek dodržovat 4 základní zásady: transparentnost, přiměřenost, rovné zacházení a zákaz diskriminace.

Zadávací podmínky (§ 28 odst. 1 písm. a), § 36 zákona) = veškeré zadavatelem stanovené podmínky průběhu zadávacího řízení, podmínky účasti v zadávacím řízení, pravidla pro snížení počtu účastníků zadávacího řízení nebo snížení počtu předběžných nabídek nebo řešení, pravidla pro hodnocení nabídek a další podmínky pro uzavření smlouvy dle § 104 zákona.

Zadávací dokumentace (§ 28 odst. 1 písm. b) zákona) = veškeré písemné dokumenty obsahující zadávací podmínky, sdělované nebo zpřístupňované účastníkům zadávacího řízení při jeho zahájení, vč. formulářů a výzev.

Podmínky účasti v zadávacím řízení (§ 37 zákona) stanoví zadavatel jako:

- podmínky kvalifikace,
- technické podmínky vymezující předmět zakázky,
- obchodní podmínky nebo jiné smluvní podmínky;
- zvláštní podmínky plnění zakázky (zejm. vliv předmětu na životní prostředí, sociální důsledky aj.)

Technické podmínky (pro nadlimitní režim) (§ 89 – 95 zákona) = požadavky na vlastnosti předmětu veřejné zakázky, stanovené zadavatelem prostřednictvím:

- parametrů vyjadřujících požadavky na výkon nebo funkci, popisu účelu nebo potřeb, které mají být naplněny,
- odkazu na technické normy nebo technické dokumenty (§ 90 a 91),
- odkazu na štítky (§ 94).

Technické podmínky veřejné zakázky na stavební práce (§ 92 zákona)

Jsou stanoveny v nezbytném rozsahu, jestliže zadávací dokumentace veřejné zakázky na stavební práce (jejímž předmětem není též související projektová činnost) obsahuje:

- dokumentaci a
- soupis stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr,

a to obojí v rozsahu stanoveném vyhláškou č. 169/2016 Sb.; tyto dokumenty mohou být nahrazeny požadavky na výkon nebo funkci.

Dokumentace pro zadání stavebních prací (jejichž předmětem není též související projektová činnost) určuje stavbu v technických, ekonomických a architektonických podrobnostech, které jednoznačně vymezují předmět veřejné zakázky, jeho hmotové, materiálové, stavebně-technické, technologické, dispoziční a provozní vlastnosti, vzhled a jakost, a umožňuje vyhotovit soupis stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr (§ 2 odst. 2 vyhl. č. 169/2016 Sb.).

Součástí zadávací dokumentace veřejné zakázky na stavební práce (§ 2 odst. 2 vyhl. č. 169/2016 Sb.), jejímž předmětem není též související projektová činnost, musí být dokumentace pro zadání stavebních prací, která svým rozsahem odpovídá **dokumentaci pro**

provádění stavby nebo projektové dokumentaci pro provádění dopravní stavby nebo dokumentaci bouracích prací, a to podle vyhlášky o dokumentaci staveb nebo vyhlášky o rozsahu a obsahu projektové dokumentace dopravních staveb.

Soupis stavebních prací, dodávek a služeb u veřejné zakázky na stavební práce stanoví v přímé návaznosti na dokumentaci pro zadání stavebních prací podrobný popis všech předpokládaných stavebních prací, dodávek nebo služeb, které jsou předmětem veřejné zakázky na stavební práce (§ 2 odst. 2 vyhl. č. 169/2016 Sb.).

U veřejných zakázek na stavební práce, projektové činnosti a v soutěži o návrh může zadavatel uplatnit požadavek na použití zvláštních elektronických formátů vč. nástrojů informačního modelování staveb a uvést požadavky na obsah, strukturu nebo formát dat (§ 103 odst. 3 zákona), tj. je připuštěno **využití metody BIM** (Building Information Modeling).

Hodnocení nabídek (§ 114 – 121 zákona): Nabídky jsou hodnoceny dle jejich ekonomické výhodnosti. Hodnotí se na základě nejvýhodnějšího poměru nabídkové ceny a kvality vč. poměru nákladů životního cyklu a kvality. Ekonomická výhodnost může být hodnocena též podle nejnižší nabídkové ceny nebo nejnižších nákladů životního cyklu. U nadlimitních veřejných zakázek na vybrané služby (např. architektonické, projektové, technické apod.), soutěžního dialogu a inovačního partnerství nelze hodnotit ekonomickou výhodnost jen podle nejnižší nabídkové ceny (§ 114 odst. 3 zákona).

Dozor nad dodržováním pravidel stanovených zákonem a zadávacími podmínkami pro zadání podlimitních a nadlimitních veřejných zakázek, vč. koncesí (s výjimkou koncesí malého rozsahu) **vykonává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže** (§ 248 zákona).

12. Vybrané činnosti ve výstavbě (jejichž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů)

Vybrané činnosti ve výstavbě jsou vyjmenovány v ustanovení § 155 NSZ a dále jsou blíže definovány zejména v ustanovení § 156, § 159, § 162 a § 164 NSZ.

§ 155 NSZ - Vybrané činnosti:

Vybrané činnosti ve výstavbě, jejichž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů ve výstavbě, **může vykonávat pouze fyzická osoba, která získala oprávnění** (autorizaci) **k jejich výkonu podle jiného právního předpisu [podle zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (autorizační zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také "AZ" nebo "autorizační zákon")]**. Vybranými činnostmi jsou

- a) zpracování územně plánovací dokumentace, územní studie a projektové dokumentace,
- b) odborné vedení provádění stavby nebo její změny anebo odstraňování stavby,
- c) ověřování výsledků zeměměřických činností ve výstavbě,
- d) výkon dozoru projektanta.

Autorizační zákon upravuje (ustanovení § 1):

- a) postavení, práva a povinnosti autorizovaných architektů,
- b) postavení, práva a povinnosti autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě,
- c) způsob a podmínky udělování autorizace,
- d) vznik, pravomoc a působnost České komory architektů a České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a
- e) podmínky pro výkon vybraných činností ve výstavbě v souladu s právem Evropských společenství.

Autorizací se pro účely autorizačního zákona rozumí oprávnění fyzických osob k výkonu odborných činností ve výstavbě nebo odborných činností v souvislosti s prostorovými a funkčními změnami v území.

Autorizovanými osobami ve smyslu autorizačního zákona jsou

- a) **autorizovaný architekt,**
- b) **autorizovaný inženýr,**
- c) **autorizovaný technik.**

§ 4 AZ - Autorizovaný architekt:

- (1) Autorizovaný architekt je ten, komu byla udělena autorizace podle tohoto zákona a je zapsán v seznamu autorizovaných architektů vedeném **Českou komorou architektů**.
- (2) Česká komora architektů uděluje osobám podle odstavce 1 autorizaci pro obory
 - a) architektura,
 - b) územní plánování,
 - c) krajinářská architektura.

§ 5 AZ - Autorizovaný inženýr a autorizovaný technik:

- (1) Autorizovaný inženýr [v odstavci (2) pro Autorizovaného technika uvedeno obdobně] je ten, komu byla udělena autorizace podle tohoto zákona a je zapsán v seznamu

autorizovaných inženýrů (*a techniků*) vedeném **Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě**.

- (3) Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě uděluje osobám podle odstavců 1 a 2 autorizaci pro obory
- a) pozemní stavby,
 - b) dopravní stavby,
 - c) stavby vodního hospodářství a krajinného inženýrství,
 - d) mosty a inženýrské konstrukce,
 - e) technologická zařízení staveb,
 - f) technika prostředí staveb,
 - g) statika a dynamika staveb,
 - h) městské inženýrství,
 - i) geotechnika,
 - j) požární bezpečnost staveb,
 - k) stavby pro plnění funkce lesa.

Komory jsou oprávněny stanovit dílčí specializace v rámci oborů.

Autorizovaná osoba odpovídá za odbornou úroveň výkonu veškerých odborných činností poskytovaných v souvislosti s udělenou autorizací, za porušení obecně závazných právních předpisů při výkonu takových činností a za porušení vnitřních předpisů Komory. Odpovědnost podle obecných předpisů tím není dotčena.

§ 156 NSZ - Projektová činnost:

- (1) Územně plánovací dokumentace, územní studie a projektová dokumentace musí být zpracovány projektantem.
- (2) Dokumentaci jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ a dokumentaci stávajícího stavu stavby (dále jen "pasport stavby") může zpracovat též osoba, která má vysokoškolské vzdělání stavebního nebo architektonického směru anebo střední vzdělání stavebního směru s maturitní zkouškou a alespoň 3 roky praxe v projektování staveb.
- (3) Projektantovi se poskytují údaje z neveřejné části digitální technické mapy kraje v rozsahu nezbytném pro projektovou činnost.

Projektová dokumentace (§ 157 odst. 1 NSZ):

- (1) Projektovou dokumentací se rozumí dokumentace pro
 - a) povolení stavby, zařízení nebo udržovacích prací (dále jen "dokumentace pro povolení stavby"), s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ,
 - b) rámcové povolení,
 - c) povolení změny využití území,
 - d) provádění stavby, s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ
 - e) odstranění stavby, s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ.

§ 159 NSZ - Provádění a odstraňování staveb, zařízení a terénních úprav:

- (1) Stavby, zařízení a terénní úpravy musí být prováděny a odstraňovány stavebním podnikatelem, který zabezpečí odborné vedení provádění nebo odstraňování stavby stavbyvedoucím, pokud v odstavcích 2 a 3 není stanoveno jinak.
- (2) Svépomocí může stavebník provádět
 - a) drobné stavby uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu, s výjimkou staveb uvedených v odstavci 1 písm. a) bodu 11 a 12 této přílohy, jakož i stavby uvedené v odstavci 1 písm. a) bodech 1 a 2 přílohy č. 1 k tomuto zákonu, které jsou umístěny v odstupové vzdálenosti méně než 2 m od hranic pozemků,
 - b) jednoduché stavby uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu, pokud zajistí stavební dozor, není-li pro takovou činnost sám odborně způsobilý. Jde-li však o stavbu pro bydlení nebo změnu stavby, která je kulturní památkou, je stavebník povinen zajistit odborné vedení provádění stavby stavbyvedoucím.
- (3) Svépomocí může stavebník odstraňovat drobné stavby, s výjimkou drobných staveb uvedených v odstavci 1 písm. a) bodu 11 a 12 přílohy č. 1 k tomuto zákonu, a jednoduché stavby uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu, jakož i stavby uvedené v odstavci 1 písm. a) bodech 1 a 2 přílohy č. 1 k tomuto zákonu, které jsou umístěny v odstupové vzdálenosti méně než 2 m od hranic pozemků, pokud zajistí stavební dozor. U staveb, v nichž je obsažen azbest, zajistí odborné vedení odstraňování stavby stavbyvedoucím.

§ 162 NSZ - Projektant:

- (1) Projektant je při projektové činnosti povinen respektovat veřejné zájmy chráněné na základě tohoto nebo jiného právního předpisu, požadavky vyplývající z cílů a úkolů územního plánování a požadavky na výstavbu a jednat v součinnosti s dotčenými orgány. Při zpracování územně plánovací dokumentace a územní studie je dále povinen jednat v součinnosti s orgánem územního plánování a při zpracování projektové dokumentace se stavebním úřadem.
- (2) Projektant je povinen zpracovat
 - a) územně plánovací dokumentaci a územní studii v souladu s právními předpisy,
 - b) projektovou dokumentaci v souladu s právními předpisy; statické a jiné výpočty musí být vypracovány tak, aby byly přezkoumatelné.
- (3) Není-li projektant způsobilý některou část projektové dokumentace zpracovat sám, je povinen k jejímu zpracování přizvat osobu s oprávněním pro příslušný obor nebo specializaci, která odpovídá za jí zpracovaný návrh.
- (4) Projektant neodpovídá za odchylky od projektové dokumentace, ke kterým došlo při provádění stavby a které neschválil.
- (6) Projektant je povinen zajistit zpracování příslušných částí územně plánovací dokumentace nebo územní studie a podkladů pro zpracování projektové dokumentace prostřednictvím osob, které jsou k tomu oprávněny podle jiných právních předpisů. Projektant územně plánovací dokumentaci zpracovává a pořizovateli ji předává v jednotném standardu.

Odborné vedení provádění stavby:

Podle ustanovení § 14 NSZ se rozumí stavbyvedoucím fyzická osoba oprávněná podle autorizačního zákona k odbornému vedení provádění nebo odstraňování stavby.

§ 164 NSZ - Stavbyvedoucí:

- (1) Stavbyvedoucí je povinen
 - a) odborně vést provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy,
 - b) řídit provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy v souladu s rozhodnutím stavebního úřadu a s ověřenou dokumentací pro povolení záměru a dokumentací pro provádění stavby nebo dokumentací pro odstranění stavby,
 - c) zajistit řádné uspořádání staveniště a provozu na něm,
 - d) zajistit dodržování povinností k ochraně života, zdraví, životního prostředí a bezpečnosti práce vyplývajících z jiných právních předpisů,
 - e) zajistit dodržení požadavků na výstavbu, popřípadě technických předpisů a technických norem, které souvisí s vlastním prováděním nebo odstraňováním stavby, zařízení nebo terénní úpravy,
 - f) zajistit vytyčení tras technické infrastruktury na staveništi.
- (2) Stavbyvedoucí je dále povinen působit k odstranění závad vzniklých při provádění nebo odstraňování stavby nebo terénní úpravy a neprodleně oznámit stavebnímu úřadu závady, které se nepodařilo odstranit při vedení stavby, vytvářet podmínky pro kontrolní prohlídku stavby, spolupracovat s osobou vykonávající technický dozor stavebníka nebo dozor projektanta, pokud jsou určeny, a s koordinátorem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, působí-li na staveništi.

Výkon dozoru projektanta

Podle ustanovení § 14 NSZ se rozumí dozorem projektanta průběžný odborný dozor nad souladem realizace dokumentace pro provádění záměru s dokumentací o povolení záměru a nad prováděním záměru v souladu s dokumentací pro provedení záměru.

13. Proces posuzování vlivů stavebních záměrů na životní prostředí

Proces posuzování vlivů na životní (proces EIA) prostředí je upraven zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon EIA). Cílem tohoto procesu je hodnocení velikosti a významnosti vlivů záměrů a jejich změn na životní prostředí a zdraví obyvatel. Proces musí dle zákona EIA zajistit, popsat a komplexně vyhodnotit předpokládané vlivy připravovaných záměrů a dále formulovat opatření ke zmírnění negativních vlivů na životní prostředí s následným zajištěním ochrany životního prostředí v rozhodovacích procesech. Výstupem procesu EIA je závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí (závazné stanovisko EIA), které stanoví, zda je vůbec záměr možné v předmětném území umístit a povolit a za jakých podmínek k ochraně životního prostředí. Tyto výstupy jsou zásadním podkladem na úseku životního prostředí při rozhodnutí o umístění a povolení záměru v daném konkrétním území.

Záměry, které jsou **předmětem posuzování vlivů na životní prostředí**, vyplývají přímo ze zákona EIA a jsou taxativně uvedeny v příloze č. 1. Ve zmíněné příloze jsou záměry rozděleny do dvou **kategorií – I a II**. Kategorie I obsahuje záměry, které vždy podléhají posuzování. U těchto záměrů je nutné zajistit celý proces EIA, který končí **vydáním závazného stanoviska EIA**. V kategorii II jsou uvedeny záměry, kde hodnocení lze uzavřít **závěrem zjišťovacího řízení**, pokud se prokáže, že záměr nemá významné vlivy. V opačném případě je nutné provést posouzení.

V dalších stupních projednávání může dojít ke změnám záměrů posouzených v procesu posuzování vlivů na životní prostředí. Další projednávání (např. územní či stavební řízení) vyžaduje zpřesňování a konkretizaci záměru, což může vést k určitým odchylkám od původního řešení. Z tohoto důvodu je třeba vždy ověřovat soulad záměru, který byl posuzován z hlediska vlivů na životní prostředí se záměrem, jež je předmětem dalších (navazujících) řízení. Případné změny, které by mohly mít významný negativní vliv na životní prostředí, vyžadují zjišťovací řízení. Jejich další posuzování závisí pak na výsledku zjišťovacího řízení.

Procesu posuzování vlivů záměru na životní prostředí obvykle předchází **zjišťovací řízení**, jehož cílem je zjistit, zda záměr může mít významné negativní vlivy na životní prostředí a veřejné zdraví, jehož výstupem je závěr zjišťovacího řízení. V případě záměrů vyžadujících proces EIA pak je cílem zjišťovacího řízení upřesnit informace a **stanovit požadavky na dokumentaci EIA**.

Vlastní **hodnocení velikosti a významnosti vlivů záměru na životní prostředí**, jehož konečným výstupem nezbytným pro navazující řízení je **závazné stanovisko EIA**, probíhá v procesu EIA.

Proces zjišťovacího řízení je zahájen na základě podání **oznámení záměru** oznamovatelem příslušnému úřadu EIA. Náležitosti oznámení stanoví příslušné přílohy zákona EIA obsahující údaje o oznamovateli, o záměru, o životním prostředí v záměrem dotčeném místě, o vlivech projektu na životní prostředí a veřejné zdraví, synergické a kumulativní vlivy záměru v území,

případně výčet a porovnání variant řešení atd. Pokud oznámení splňuje všechny náležitosti, příslušný úřad (krajský úřad nebo Ministerstvo životního prostředí) zajistí do sedmi pracovních dnů zveřejnění informací a zašle oznámení dotčeným úřadům. Informace se zveřejňují na úřední desce a zároveň na internetu. K záměru se může vyjádřit každý, a to ve dvacetidenní lhůtě od zveřejnění. K připomínkám podaným po této lhůtě úřad nemusí přihlídnout. Na základě oznámení a obdržených vyjádření probíhá vlastní zjišťování.

Zjišťovací řízení má být ukončeno nejpozději do 45 dnů od zveřejnění oznámení. Pokud má být záměr dále posuzován, je v této lhůtě vydán odůvodněný písemný závěr, který vždy musí kromě základních údajů o záměru obsahovat úvahy, jimiž se příslušný orgán při vyhodnocování záměru řídil. V případě, že příslušný orgán dojde k závěru, že záměr není třeba posuzovat (tzv. negativní závěr), má tento závěr zjišťovacího řízení formu správního rozhodnutí, které musí být též patřičně zdůvodněno. Proti tomuto rozhodnutí je možno uplatňovat řádné opravné prostředky. Toto právo má ten, kdo podával oznámení (oznamovatel) a vybraná dotčená veřejnost, tj. nevládní organizace, pokud splnily zákonné požadavky.

U záměrů **vyžadujících posuzování vlivů na životní prostředí** je na základě závěru zjišťovacího řízení **zpracována dokumentace EIA**, její zpracování zajišťuje oznamovatel u **autorizované osoby EIA**. Po předložení dokumentace příslušnému úřadu má tento úřad ve **lhůtě deseti pracovních dnů povinnost zveřejnit dokumentaci** včetně doručení dotčeným úřadům. Zveřejněním začíná běžet **třiceti denní lhůta pro vyjádření k dokumentaci**. Příslušný úřad EIA nařídí veřejné projednání, obdržel-li odůvodněné nesouhlasné vyjádření veřejnosti k dokumentaci. Následuje zpracování posudku, jehož součástí je návrh závazného stanoviska EIA. Zpracovatele posudku zajišťuje příslušný úřad. **Posudek musí být zpracován autorizovanou osobou EIA** a na zpracování posudku se nesmí podílet žádná autorizovaná osoba, která se podílela na oznámení nebo na dokumentaci k tomuto záměru. **Pro zpracování posudku je stanovena lhůta 60 dnů (u složitých případů lze lhůtu prodloužit o 20 dnů).**

Příslušný **úřad EIA vydá** na základě dokumentace, vyjádření k ní podaných, veřejného projednání a posudku **závazné stanovisko EIA, a to ve lhůtě do 30 dnů ode dne obdržení posudku**. Následně je závazné stanovisko EIA rozesíláno a též zveřejněno v informačním systému EIA společně s posudkem, čímž je tento proces ukončen.

Závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí je nezbytným podkladem pro další rozhodování o záměru, je povinnou přílohou žádosti o zahájení navazujícího řízení. Platnost tohoto stanoviska je pět ~~sedm~~ let od jeho vydání, lze je však prodloužit na základě žádosti o pět let, a to i opakovaně za podmínek, že nedošlo ke změnám podmínek v dotčeném území nebo poznatků a metod posuzování, v jejichž důsledku by záměr mohl mít dosud neposouzené významné vlivy na životní prostředí. Závazné stanovisko EIA musí být platné vždy v době vydání rozhodnutí v navazujícím řízení v prvním stupni. Pokud dojde ke zrušení rozhodnutí v navazujícím řízení v prvním stupni, má se za to, že platnost stanoviska neuplyne dříve než 60 dnů po dni, kdy ke zrušení takového rozhodnutí došlo.

Navazujícím řízením řízení vedené k záměru nebo jeho změně, které podléhají posouzení vlivů záměru na životní prostředí, jde-li o

1. územní řízení,
2. stavební řízení,
3. společné územní a stavební řízení,
4. opakované stavební řízení,
5. řízení o dodatečném povolení stavby,
6. řízení o povolení hornické činnosti,
7. řízení o stanovení dobývacího prostoru,
8. řízení o povolení činnosti prováděné hornickým způsobem,
9. řízení o povolení k nakládání s povrchovými a podzemními vodami,
10. řízení o vydání integrovaného povolení,
11. řízení o vydání povolení provozu stacionárního zdroje,
12. řízení o vydání souhlasu k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů,
13. řízení, v němž se vydává rozhodnutí nezbytné pro uskutečnění záměru, není-li vedeno žádné z řízení podle bodů 1 až 12, a
14. řízení o změně rozhodnutí vydaného v řízeních podle bodů 1 až 13 k dosud nepovolenému záměru nebo jeho části či etapě, má-li dojít ke změně podmínek rozhodnutí, které byly převzaty ze stanoviska.

Prováděcími předpisy jsou **vyhláška č. 353/2004 Sb.**, kterou se stanoví bližší podmínky osvědčení o odborné způsobilosti pro oblast posuzování vlivů na veřejné zdraví, postup při jejich ověřování a postup při udělování a odnímání osvědčení, **vyhláška č. 453/2017 Sb.**, o odborné způsobilosti a o úpravě některých dalších otázek souvisejících s posuzováním vlivů na životní prostředí.

Souvisejícími právními předpisy jsou například:

zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon), zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon), zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících

zákonů, zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, zákon č. 148/2023 Sb., o jednotném environmentálním stanovisku, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 224/2015 o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi .

Uvedené právní předpisy se vždy rozumí v jejich platném znění.

Jednotné environmentální stanovisko (JES), které zavádí zákon č. **148/2023 Sb.**, o jednotném environmentálním stanovisku, ve znění pozdějších předpisů (dále ZJES), je nástrojem procesní integrace státní správy v oblasti ochrany životního prostředí. Vydává se ve formě závazného stanoviska podle správního řádu, a to pro všechny záměry povolované podle stavebního zákona, ať už jde o záměry vyžadující EIA, nebo záměry ostatní, a pro další záměry, které podléhají posouzení vlivů na životní prostředí a následně jsou povolovány podle jiného než stavebního zákona, např. zákona horního.

Jednotné environmentální stanovisko se vydává namísto až 29 správních úkonů obsažených v 10 různých zákonech (zákon o geologických pracích, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o ochraně zemědělského půdního fondu, lesní zákon, zákon o posuzování vlivů na životní prostředí, vodní zákon, zákon o pohřebnictví, zákon o ochraně ovzduší, zákon o prevenci závažných havárií – a v této souvislosti i zákon o správních poplatcích, zákon o odpadech) z oblasti životního prostředí, které mají podle platné a účinné právní úpravy většinou podobu závazného stanoviska, v některých případech však i rozhodnutí či vyjádření.

U záměrů v režimu **EIA** se **JES** vydává také, a to buď ve společném procesu s procesem EIA (v takovém případě je jednotné environmentální stanovisko současně stanoviskem EIA) nebo až po vydání stanoviska EIA (volba je zde na žadateli). V každém případě však i zde JES nahrazuje správní úkony vydávané doposud dotčenými orgány samostatně.

K žádosti o JES se připojuje projektová dokumentace pro povolení záměru, případně vydaná vyjádření, stanoviska či rozhodnutí z oblasti životního prostředí.

Pokud žadatel nepodal žádost o povolení stavby před 1. 7. 2024, má povinnost projektovou dokumentaci vložit do Portálu stavebníka. Žadatel může využít možnosti podat prostřednictvím Portálu stavebníka také žádost o JES.

Pro uvedení projektové dokumentace do souladu s požadavky ochrany životního prostředí slouží **předběžná konzultace** v souladu s § 9 ZJES. Žádost o předběžnou konzultaci není třeba podávat přes Portál stavebníka, projektová dokumentace může být ve fázi rozpracovanosti. K žádosti je vhodné připojit již získaná vyjádření, stanoviska či rozhodnutí z oblasti životního prostředí.

Zásadním pozitivem zavedení JES z pohledu žadatele (většinou stavebníka) je koncentrace správních úkonů potřebných pro povolení záměru z hlediska životního prostředí do úkonu jednoho.

Příslušnost správních orgánů

Příslušnými orgány vydávajícími JES jsou v definovaných případech krajské úřady, dále obecní

úřady obcí s rozšířenou působností a u několika typově stanovených záměrů (výslovně uvedených v příloze č. 1 k zákonu o posuzování vlivů na životní prostředí) je k vydání JES příslušné Ministerstvo životního prostředí. Na území vojenských újezdů vydávají JES újezdní úřady.

Ministerstvo životního prostředí je k vydávání JES příslušné podle ustanovení § 12 písm. b) tehdy, je-li příslušné k posouzení záměru podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Příslušnost k posouzení záměru vyplývá z přílohy č. 1 k zákonu o posuzování vlivů. U kategorie I a II je MŽP příslušné celkem u třinácti bodů. Příslušnost k vydání JES přechází na MŽP až v okamžiku, kdy je jisté, že záměr podléhá posouzení podle ZPV, tedy kdy podléhá posouzení ze zákona vždy (kategorie I přílohy č. 1 k ZPV), nebo kdy je vydán pozitivní závěr zjišťovacího řízení. Je-li vydán negativní závěr zjišťovacího řízení, příslušnost k vydání JES na MŽP podle ustanovení § 12 písm. b) nepřechází a příslušný orgán se určuje podle dalších zákonem stanovených kompetenčních kritérií. To jsou případy především bodu 13 přílohy ZPV a změn stávajících záměrů podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. b) ZPV.

MŽP je dále příslušné k posouzení záměrů podléhajících mezistátnímu posuzování (§ 11 zákona o posuzování vlivů). V těchto případech je vždy příslušné k vydání JES, byť u samotného JES se přeshraniční vlivy neposuzují.

Příslušnost **Krajských úřadů** je zákonem vymezena taxativně v ust. § 14 ZJES. Krajské úřady jsou podle písm. b) a c) příslušné k provádění kontroly dodržování podmínek stanovených na základě jimi vydaného jednotného environmentálního stanoviska rozhodnutím v následném řízení, včetně oprávnění ukládat opatření k nápravě závadného stavu vzniklého neplněním těchto podmínek, a projednávat přestupky podle § 17, byly-li správním orgánem příslušným k vydání JES.

Krajský úřad je příslušným orgánem k vydání JES v následujících případech:

- a) je-li jeho předmětem záměr podléhající posouzení podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, včetně záměrů, u nichž bylo posouzení vlivů podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí provedeno před podáním žádosti o vydání jednotného environmentálního stanoviska
- b) vyžaduje-li záměr výjimku ze zákazů u zvláště chráněných rostlin nebo živočichů podle zákona o ochraně přírody a krajiny
- c) je-li záměrem dotčen zemědělský půdní fond podle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu o výměře pozemku větší než 1 ha
- d) jsou-li záměrem dotčeny pozemky určené k plnění funkcí lesa podle lesního zákona o výměře větší nebo rovné 1 ha
- e) jsou-li záměrem dotčeny hraniční vody podle vodního zákona
- f) je-li součástí záměru stacionární zdroj uvedený v příloze č. 2 k zákonu o ochraně ovzduší nebo pozemní komunikace kategorie dálnice nebo silnice I. třídy v zastavěném území obce nebo parkoviště s kapacitou nad 500 parkovacích stání
- g) je-li součástí záměru nový objekt nebo nová stavba umístěné v dosahu havarijních projevů podle zákona o prevenci závažných havárií

Obecní úřad obce s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“) je k vydání JES příslušný vždy, není-li příslušné MŽP podle ust. § 12 ZJES, krajský úřad podle § 14 ZJES nebo Újezdni úřad podle § 16 ZJES. OÚ ORP jsou rovněž podle ust. § 15 písm. b) a c) příslušné k provádění kontroly dodržování podmínek stanovených na základě jimi vydaného jednotného environmentálního stanoviska rozhodnutím v následném řízení, včetně oprávnění ukládat opatření k nápravě závadného stavu vzniklého neplněním těchto podmínek, a projednávat přestupky podle § 17, byly-li správním orgánem příslušným k vydání JES.

Na území **Vojenských újezdů**, stanovených v souladu se zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, vykonává státní správu újezdni úřad. Je-li tedy záměr, pro nějž se vydává JES, umístěn na území vojenského újezdu, je k vydání JES příslušný vždy újezdni úřad, bez ohledu na kritéria stanovená pro určení příslušnosti MŽP, KÚ nebo OÚ ORP.

Újezdni úřady jsou dále příslušné k provádění kontroly dodržování podmínek stanovených na základě jimi vydaného jednotného environmentálního stanoviska rozhodnutím v následném řízení, včetně oprávnění ukládat opatření k nápravě závadného stavu vzniklého neplněním těchto podmínek, a projednávat přestupky podle § 17, byly-li správním orgánem příslušným k vydání JES.

JES se vydává pouze jedenkrát jako podklad pro všechna myslitelná následná řízení. Není možné vydat pro vybrané následné řízení nové JES, případně již vydané JES pro jeho účely upravit.

Pro zpracování JES je stanovena lhůta **60 dnů** (u složitých případů lze lhůtu prodloužit o **30 dnů**).

Jednotné environmentální stanovisko podle správního řádu není samostatným rozhodnutím a nelze se proti němu odvolat. Jeho obsah je závazný pro výrokovou část správního rozhodnutí vydávaného v následném řízení. Obsah jednotného environmentálního stanoviska lze napadnout v rámci odvolání proti rozhodnutí, které bylo závazným stanoviskem podmíněno.

Koordinované závazné stanovisko

Povinnost vydávat koordinované ZS se dotýká orgánů příslušných k vydání JES pouze v případě, že je JES vydáváno jako podklad pro stavební záměr, následuje-li tedy po vydání JES řízení o povolení záměru podle stavebního zákona.

Podle ust. § 176 stavebního zákona platí, že je-li dotčeným orgánem podle jiného právního předpisu

tentýž orgán veřejné správy, vydá namísto jednotlivých vyjádření koordinované vyjádření a namísto jednotlivých závazných stanovisek koordinované závazné stanovisko. Ustanovení správního řádu o společném řízení a ustanovení o řešení rozporů se použijí přiměřeně. Koordinované vyjádření nebo koordinované závazné stanovisko zahrnuje požadavky na ochranu všech dotčených veřejných zájmů, které orgán veřejné správy hájí podle jiných právních předpisů.

Výše uvedené znamená, že je-li současně pro záměr, pro nějž se vydává JES, nezbytné vydat tímž správním orgánem (stejným OÚ ORP nebo KÚ) ještě další závazné stanovisko podle jiného právního předpisu, např. stanovisko podle zákona o státní památkové péči, musí být

obě tato ZS, tedy JES i ZS podle zákona o státní památkové péči, vydána jako jedno koordinované ZS. V jeho závěru musí být souhrnně uvedeno, zda je záměr z hlediska všech jím chráněných veřejných zájmů přípustný.

14. Veřejná infrastruktura, její členění, specifika, vztah ke stavebnímu zákonu

Veřejnou infrastrukturou se ve stavebním zákoně rozumí (§ 10 stavebního zákona):

- **dopravní infrastruktura**, kterou jsou zejména stavby pozemních komunikací, drah, vodních cest, leteckých staveb a s nimi související stavby a zařízení,
- **technická infrastruktura**, kterou jsou zejména systémy a sítě technické infrastruktury a s nimi související stavby a zařízení pro zásobování vodou, odvádění a čištění odpadních vod, energetiku, včetně výroby a zdrojů energie, zařízení pro akumulaci energie, dobíjecích stanic a zásobníků plynu, produktovody a elektronické komunikace, a dále stavby a zařízení ke snižování nebezpečí v území a pro zlepšování stavu povrchových a podzemních vod nebo k nakládání s odpady,
- **zelená infrastruktura**, kterou je plánovaný, převážně spojitý systém ploch a jiných prvků vegetačních, vodních a pro hospodaření s vodou, přírodního a polopřírodního charakteru, které svým cílovým stavem umožňují nebo významně podporují plnění široké škály ekosystémových služeb a funkcí; součástí zelené infrastruktury je také územní systém ekologické stability krajiny, svým cílovým stavem umožňují nebo významně podporují plnění široké škály ekosystémových služeb a funkcí; součástí zelené infrastruktury je také územní systém ekologické stability krajiny,
- **občanské vybavení**, kterým jsou stavby, zařízení a pozemky sloužící k zajištění základních potřeb obyvatel, zejména pro vzdělávání, výchovu a sport, sociální a zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu a ochranu obyvatelstva,
- **veřejného prostranství**, jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru

Tvoří ji pozemky, stavby a zařízení.

Sítí technické infrastruktury se v tomto zákoně rozumí liniové nebo prostorové vedení inženýrské sítě, včetně armatur, zařízení a konstrukcí na vedení a jeho koncových prvků, zabezpečující napojení na jednotlivé druhy využívaných médií.

Sítě technické infrastruktury jsou podle účelu zejména energetické, vodovodní a kanalizační, elektronických komunikací a produktovody.

Veřejně prospěšnou stavbou se ve stavebním zákoně rozumí stavba nebo zařízení pro veřejnou infrastrukturu určená k rozvoji nebo ochraně území obce, kraje nebo státu vymezená v územně plánovací dokumentaci a stavby a zařízení s ní související nebo podmiňující její realizaci.

Úkolem územního plánování a Regulačního plánu daného území je ve veřejném zájmu zejména vymezovat veřejně prospěšné stavby a veřejně prospěšná opatření. Zásady územního rozvoje jsou základním koncepčním dokumentem kraje k usměrňování jeho územního rozvoje a ochrany hodnot jeho území, kdy zásady ÚR přebírají a, je-li to účelné, zpřesňují a vymezují

veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření a opatření k zajišťování obrany a bezpečnosti státu a plochy pro asanaci, pro které lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit, obsažené v územním rozvojovém plánu.

V nezastavěném území lze v souladu s jeho charakterem povolovat záměry pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, přípojky a účelové komunikace.

Územní plán je základním koncepčním dokumentem obce k usměrňování územního rozvoje a ochrany hodnot jejího území, a tento stanoví koncepci veřejné infrastruktury, jejíž součástí je i stanovení podmínek pro její umístování, vymezení ploch a koridorů pro veřejnou infrastrukturu, včetně stanovení podmínek pro jejich využití.

Působnost ve věcech stavebního řádu vykonávají stavební úřady, kterými jsou

- ministerstvo (MMR)
- Ministerstvo dopravy
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Dopravní a energetický stavební úřad–
- krajské stavební úřady, kdy Krajskými stavebními úřady jsou krajské úřady.
- obecní stavební úřady, kdy obecními stavebními úřady jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností a pověřené obecní úřady a obecní úřady, které stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.
- jiné stavební úřady, (Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti).

Kompetence k výkonu působnosti stavebního úřadu u jednotlivých druhů veřejné infrastruktury definuje stavební zákon.

Vlastník, správce nebo provozovatel veřejné dopravní nebo technické infrastruktury, tzv. „**oprávněný investor**“, má specifické postavení. Oprávněný investor může požadovat, aby byl o úkonech orgánu územního plánování při projednání návrhů územně plánovací dokumentace a územních opatření vyrozuměn jednotlivě. Za tímto účelem se zřizuje seznam oprávněných investorů, který vede a spravuje ministerstvo.

Ve spojitosti s povolováním staveb veřejné infrastruktury má přímou vazbu zákon č. 416/2009 Sb. o **urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury**. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje postupy při přípravě a povolování staveb dopravní, vodní, energetické a těžební infrastruktury, infrastruktury pro ukládání oxidu uhličitého, infrastruktury elektronických komunikací a strategických investičních staveb, při získávání práv k pozemkům a stavbám potřebných pro uskutečnění uvedených staveb a uvádění těchto staveb do užívání s cílem urychlit jejich majetkoprávní přípravu, povolování a následný soudní přezkum správních rozhodnutí v souvislosti s těmito stavbami. Tento zákon dále upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropské unie výkon státní správy a postup při povolování projektů společného zájmu.

Práva k pozemkům a stavbám, potřebná pro uskutečnění veřejně prospěšných staveb dopravní a technické infrastruktury, včetně plochy nezbytné k zajištění jejich výstavby a řádného užívání pro stanovený účel řeší zákon č. 184/2006 Sb., o **odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě** (zákon o vyvlastnění).

Základní podmínkou vyvlastnění je přípustnost jen pro účel vyvlastnění stanovený zvláštním zákonem a jen jestliže veřejný zájem na dosažení tohoto účelu převažuje nad zachováním dosavadních práv vyvlastňovaného. Vyvlastnění není přípustné, je-li možno práva k pozemku nebo stavbě potřebná pro uskutečnění účelu vyvlastnění získat dohodou nebo jiným způsobem.

Prováděcími předpisy jsou vyhláška č. 332/2024 Sb., o územních stanovištích Dopravního energetického stavebního úřadu, vyhláška č. 130/2024 Sb., o stanovení obecních stavebních úřadů, vyhláška č. 131/2024 Sb., o dokumentaci staveb, vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu, vyhláška č. 149/2024 Sb. o provedení některých ustanovení stavebního zákona, vyhláška o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu, vyhláška č. 190/2024 Sb. o podrobnostech provozu některých informačních systémů stavební správy, vyhláška č. 225/2024 Sb. o podrobném vymezení staveb vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně, vyhláška č. 227/2024 Sb. o rozsahu a obsahu projektové dokumentace staveb dopravní infrastruktury, vyhláška č. 583/2020 Sb., kterou se stanoví podrobnosti obsahu dokumentace pro vydání společného povolení u staveb dopravní infrastruktury.

15. Základní informace o územním plánování (cíl, účel), druhy územně plánovací dokumentace, politika územního rozvoje, a působnost příslušných správních úřadů

Cílem územního plánování (§ 38 stavebního zákona) je soustavně a komplexně řešit funkční využití území, stanovovat zásady jeho plošného a prostorového uspořádání a vytvářet předpoklady pro udržitelný rozvoj území spočívající v e vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích. Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území a za tímto účelem vyhodnocuje potenciál rozvoje území a prognózy jeho dalšího vývoje. Cílem územního plánování je také zvyšovat kvalitu vystavěného prostředí sídel, rozvíjet jejich identitu a vytvářet funkční a harmonické prostředí pro každodenní život jejich obyvatel. ÚP chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví, a přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a ochranu a rozvoj zelené infrastruktury. Zastavitelné plochy se vymezují s ohledem na možnosti rozvoje území a míru využití zastavěného území. Orgány územního plánování postupem dle tohoto zákona koordinují veřejné zájmy v území a podněty na provedení změn, výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území a konkretizují ochranu veřejných zájmů vyplývajících z tohoto zákona a jiných právních norem.

V nezastavěném území (§ 122) lze v souladu s jeho charakterem povolovat záměry pro:

- (1) veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, přípojky a účelové komunikace, vodní hospodářství, vyhledávání, průzkum a těžbu nerostů a zvláštní zásahy do zemské kůry, snižování nebezpečí havárií, ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, zemědělství a lesnictví, ochranu přírody a krajiny a zlepšení podmínek jeho využití pro rekreaci a cestovní ruch, například cyklistické stezky, hygienická zařízení, ekologická a informační centra zázemí lesních mateřských škol a výdejen lesních mateřských škol, jedná-li se o drobnou stavbu.
- (2) u staveb a zařízení podle odst. 1 není doplňková funkce bydlení nebo pobytové rekreace přípustná.
- (3) stavby a zařízení podle odst. 1 lze v nezastavěném území povolit pouze v případě, že je územně plánovací dokumentace výslovně nevylučuje.

Úkolem územního plánování (§ 39 stavebního zákona) je ve veřejném zájmu zejména:

- zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty

- stanovovat s ohledem na podmínky a hodnoty území koncepci využití a rozvoje území, včetně dlouhodobé urbanistické koncepce sídel, rozvoje veřejné infrastruktury a ochrany volné krajiny a stanovení podmínek prostupnosti území
- prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, jejich přínosy, problémy a rizika s ohledem na ochranu veřejných zájmů a hospodárné využívání území
- stanovovat urbanistické, architektonické, estetické a funkční požadavky na využívání a prostorové uspořádání území a na jeho změny, zejména na míru využití území, umístění, uspořádání a řešení staveb a kvalitu veřejných prostranství
- vytvářet předpoklady pro hospodárné využívání území, zejména důsledným využíváním zastavěného území sídel prostřednictvím cílené revitalizace znehodnocených nebo zanedbaných ploch
- s ohledem na charakter území a kvalitu vystavěného prostředí vyhodnocovat a, je-li to účelné, vymezovat vhodné plochy pro výrobu, plochy pro výrobu elektřiny, plynu, tepla včetně ploch pro jejich výrobu z obnovitelných zdrojů vymezovat rovněž s ohledem na cíle energetické koncepce a klimatické cíle státu
- stanovovat podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury, pro kvalitní bydlení a pro rozvoj rekreace a cestovního ruchu
- prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, zejména pak pro umístění a uspořádání staveb s ohledem na stávající charakter a hodnoty v území a na využitelnost navazujícího území, tyto změny navrhopvat a stanovovat podmínky pro jejich provedení
- stanovovat pořadí prováděných změn v území
- koordinovat veřejné zájmy a podněty na provedení změn v území
- vymezovat veřejně prospěšné stavby a veřejně prospěšná opatření
- vytvářet a stanovovat podmínky pro snižování nebezpečí v území, zejména před účinky povodní, sucha, erozních jevů a extrémních teplot
- uplatňovat požadavky na adaptaci sídel a uspořádání krajiny vyplývající ze změny klimatu
- prověřovat a vytvářet v území podmínky pro hospodárné vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů na změny v území
- vytvářet v území podmínky pro zajištění obrany a bezpečnosti státu a civilních ochrany
- vytvářet v území podmínky pro odstraňování následků náhlých hospodářských změn zejména prověřováním a případným vymezováním zastavitelných ploch nebo transformačních ploch
- určovat nutné asanační a rekultivační zásahy do území
- regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních a nerostných zdrojů, vytvářet a stanovovat podmínky pro jejich využití
- vytvářet podmínky pro ochranu území podle jiných právních předpisů před významnými negativními vlivy záměrů na území a navrhopvat kompenzační opatření, pokud tak stanoví jiný právní předpis

Nástroje územního plánování § 61

- *územně plánovací podklady*
- *politika územního rozvoje*

- *územně plánovací dokumentace* (územní rozvojový plán, zásady územního rozvoje, územní plán, regulační plán)

Územně plánovací podklady § 62 – §69:

- územně analytické podklady
- údaje o území
- územní studie

Politika územního rozvoje § 70 - § 71e

- strategický dokument pro celé území státu, který určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v celostátních, přeshraničních a mezinárodních souvislostech a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů

Územně plánovací dokumentaci (ÚPD) § 72 - § 115 tvoří:

- **územní rozvojový plán** – zpřesňuje záměry vymezené v politice územního rozvoje v souladu s cíli a úkoly územního plánování, vymezuje zastavitelné plochy, transformační plochy a koridory určené pro umístění záměrů dopravní a technické infrastruktury mezinárodního nebo celostátního významu, nebo přesahující svým významem území jednoho kraje, vymezené politikou územního rozvoje a stanovuje účel jejich vymezení, popřípadě podmínky pro rozhodování v území
- **zásady územního rozvoje** – základní koncepční dokument kraje k usměrňování jeho územního rozvoje a ochrany hodnot jeho území, stanoví koncepci rozvoje území kraje a rozvoje a ochrany jeho hodnot včetně koncepce sídelní struktury kraje, se zohledněním koncepce sídelní struktury státu obsažené v politice územního rozvoje, vymezují zastavitelné plochy, transformační plochy a koridory nadmístního významu, včetně ploch a koridorů veřejné infrastruktury, ploch pro těžbu nerostů, územního systému ekologické stability regionálního významu, stanoví účel, pro který jsou vymezeny. a požadavky na jejich využití
- **územní plán** – základní koncepční dokument obce k usměrňování územního rozvoje a ochrany hodnot jejího území, vymezí zastavěné území a datum, k němuž je vymezeno, stanoví základní koncepci rozvoje území obce, vyjádřenou zejména v cílech zlepšování jeho dosavadního stavu a požadavcích na rozvoj a ochranu jeho hodnot, stanoví urbanistickou koncepci, jejíž součástí je urbanistická kompozice, vymezení ploch podle stávajícího nebo nově požadovaného způsobu využití, vymezení zastavitelných ploch, transformačních ploch, systému veřejných prostranství a systému sídelní zeleně
- **regulační plán** – stanovuje v řešeném území podrobné podmínky pro: vymezení a využití pozemků, umístění a prostorové uspořádání staveb, včetně jejich napojení na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, urbanistických a architektonických

podmínek, umístění a prostorové uspořádání staveb veř. infrastruktury, ochranu hodnot, charakteru území a krajinného rázu. Zpravidla stanoví: uliční/stavební čáry, odstupy staveb od sebe samých a pozemků, půdorysnou velikost, výšku, tvar a objem, požární ochrana, vymezení využití pozemků ÚSES.

Při jejich zpracování se vychází z **územně analytických podkladů**. Územně plánovací dokumentace musí být **v souladu s politikou územního rozvoje**. Politika územního rozvoje (§ 70 - § 71e stavebního zákona) určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území, a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů. Tento základní nástroj územního plánování, který pořizuje Ministerstvo pro místní rozvoj, schvaluje vláda. Politika územního rozvoje je závazná pro pořizování a vydávání územního rozvojového plánu, zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území dnem následujícím po dni zveřejnění sdělení o schválení politiky územního rozvoje ve Sbírce zákonů a dále rovněž způsobem umožňujícím dálkový přístup. Její aktualizace je prováděna v pravidelných čtyřletých cyklech, přičemž z důvodu naléhavého veřejného zájmu je možno ji aktualizovat i mimo tento pravidelný cyklus. V těchto případech vláda může zkrátit zákonné lhůty pro vydávání stanovisek a projednání. Aktualizace politiky územního rozvoje se projednává a schvaluje v rozsahu měněných částí. Po jejím schválení ministerstvo zajistí vyhotovení úplného znění politiky územního rozvoje a zajistí zveřejnění aktualizace politiky územního rozvoje a úplné znění politiky územního rozvoje způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Územní rozvojový plán vydá ministerstvo na **základě politiky územního rozvoje**. Současně s návrhem územního rozvojového plánu se zpracovává vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Územní rozvojový plán je závazný pro pořizování a vydávání zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. Územní rozvojový plán se pořizuje pro celé území republiky a vydává se formou opatření obecné povahy. Územní rozvojový plán ani vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území nesmí obsahovat podrobnosti náležející svým obsahem územnímu plánu, regulačnímu plánu nebo navazujícím rozhodnutím.

Zásady územního rozvoje jsou dokumentem **kraje**, který zahrnuje záměry nadmístního významu (záměry svým významem přesahující hranici jednotlivých obcí). Návrh zásad územního rozvoje připravuje příslušný **krajský úřad**, jeho projednání a schvalování přísluší zastupitelstvu kraje. V pravidelných čtyřletých cyklech se zpracovává zpráva o uplatňování zásad územního rozvoje (schvaluje zastupitelstvo), na základě které probíhá případná aktualizace. Pro aktualizaci zásad územního rozvoje je též důležitá zákonná povinnost kraje zajistit jejich **soulad se schválenou politikou územního rozvoje**. Podle části zásad územního rozvoje, která je v rozporu se schválenou politikou územního rozvoje, nelze postupovat ani rozhodovat. Vzhledem ke skutečnosti, že politika územního rozvoje a územní rozvojový plán jsou závazné též pro pořizování a vydávání územních plánů, regulačních plánů a pro

rozhodování v území, je nutno v tomto mezidobí (období po uvedení zásad územního rozvoje do souladu s politikou územního rozvoje a územním rozvojovým plánem) postupovat a rozhodovat podle politiky územního rozvoje. Aktualizace zásad územního rozvoje se projednává a schvaluje v rozsahu měněných částí. Orgán ochrany přírody doručí pořizovateli a příslušnému úřadu stanovisko podle § 45i zákona o ochraně přírody a krajiny, ve kterém uvede, zda je možné vyloučit významný vliv na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast.

Aktualizaci ÚPD (§ 87 - § 105) zajistí pořizovatel. Návrh musí být dále podán z důvodu rozvoje veřejné dopravní nebo technické infrastruktury. Aktualizace přichází též v úvahu v případech, kdy dojde ke zrušení zásad územního rozvoje nebo jejich části. Dojde-li ke zrušení pouze části zásad územního rozvoje, zastupitelstvo kraje rozhoduje bezodkladně o jejich aktualizaci i obsahu, přičemž se nepožizuje zpráva o uplatňování zásad územního rozvoje, což platí při uvedení zásad do souladu s následně schválenou politikou územního rozvoje. Při zrušení zásad územního rozvoje nebo jejich části bude navázáno na poslední úkon, který zůstal v platnosti. V návruhu zadání se stanoví hlavní cíle a požadavky na zpracování návrhu ÚPD, náležitosti obsahu a strukturu stanoví prováděcí právní předpis. Pořizovatel bezodkladně zveřejní návrh zadání v národním geoportálu ÚP a toto zveřejnění oznámí veřejnou vyhláškou. Pořizovatel oznámí toto zveřejnění jednotlivě dotčeným orgánům a ministerstvu, územně samosprávným celkům v řešeném území a s řešeným územím přímo sousedícím (v případě ZÚR), nadřízenému orgánu územního plánování územním samosprávným celkům s řešeným územím sousedícím (v případě ÚP). Pořizovatel zasílá návrh zadání ÚPD příslušnému úřadu a současně orgánu ochrany přírody (ten doručí své stanovisko podle § 45i zákona o ochraně přírody a krajiny). Vyplyne-li ze stanoviska příslušného orgánu nutnost posuzovat návrh zadání z hlediska vlivů na životní prostředí, doplní pořizovatel v souladu s § 40 do návrhu zadání požadavek na vyhodnocení vlivů. Pořizovatel v součinnosti s určeným zastupitelem upraví návrh zadání dle výsledků projednání a předloží jej ke schválení schvalujícímu orgánu. Schvalující orgán schválí návrh zadání ÚPD, v odůvodněných případech ukládá schvalující orgán zpracování variantního návrhu zadání řešení ÚPD, další možností je vrácení předloženého návrhu zadání pořizovateli s pokyny k úpravě nebo zamítnutí návrhu. Schválení zadání předává pořizovatel projektantovi ÚPD, který zajistí zpracování návruhu ÚPD. Po obdržení návrhu ÚPD a vyhodnocení vlivů (je-li zpracováno), pořizovatel v součinnosti s určeným zastupitelem bez odkladu vyhodnotí zejména úplnost, soulad s požadavky tohoto zákona a jeho prováděcích předpisů, soulad se zadáním a soulad s nadřazenou územně plánovací dokumentací. Následuje zveřejnění návrhu ÚPD v národním geoportálu ÚP a vystaví jej k nahlédnutí, oznámí místo a dobu konání společného jednání a veřejnou vyhláškou oznámí místo a dobu konání veřejného projednání. Projednávají se veřejné připomínky a stanoviska dotčených orgánů, prezentace návrhu ÚPD pořizovatele ve spolupráci s projektantem, je pořízen písemný záznam. Možnost uplatnění písemných připomínek po ústním projednání. Následuje vyhodnocení výsledků projednání a případné zajištění řešení rozporů. Vyhodnocení připomínek je v souladu s právními předpisy, se stanovisky dotčených orgánů nebo s výsledkem řešení rozporů, s PÚR a nadřazenou ÚPD. Určený zastupitel předkládá zastupitelstvu návrh ÚPD, návrh variant ÚPD k projednání. Zastupitelstvo bere návrh na vědomí, v opačném případě vrací určenému zastupiteli s pokyny k úpravě. Pořizovatel ÚPD

zašle dále návrh ÚPD s návrhem vyhodnocení stanovisek a připomínek nadřízenému orgánu, ten zašle pořizovateli stanovisko z hledisek zajištění koordinace využívání území s ohledem na širší územní vztahy v souladu s politikou územního rozvoje a nadřazenou ÚPD. Neuplatní-li nadřazený orgán své stanovisko, je možné ÚPD vydat i bez něj. Je možná úprava návrhu ÚPD a opakované projednání. Vydání ÚPD – schvalující orgán schválí a vydá návrh ÚPD (předkládá pořizovatel a určený zastupitel), Pořizovatel po vydání ÚPD zajistí její vložení do národního geoportálu ÚP. ÚPD a adresu jejího uložení oznámí pořizovatel veřejnou vyhláškou.

Zásady územního rozvoje jsou závazné pro pořizování a vydávání územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. Platí zde princip, že veškeré změny v území, které by mohly podstatně ztížit nebo znemožnit budoucí využití ploch, koridorů a územních rezerv vymezených zásadami územního rozvoje, jsou zakázány.

Územní plány jsou dokumenty **obcí**, zahrnují záměry lokálního (místního) významu. O zadání územního plánu rozhoduje zastupitelstvo obce, pro jejíž území je územní plán pořizován, resp. toto zadání schvaluje. Návrh územního plánu zpracovává orgán územního plánování, což je úřad obce s rozšířenou působností, který též zajišťuje jeho veřejné projednání. Vydání územního plánu přísluší zastupitelstvu příslušné obce. Zprávu o uplatňování územního plánu, ve které mohou být obsaženy pokyny pro zpracování návrhu změny územního plánu, předkládá pořizovatel v součinnosti s určeným zastupitelem obce v pravidelných čtyřletých cyklech (vyjma regulačního plánu viz § 106 odst. 1). Obec je povinna uvést bez zbytečného odkladu do souladu územní plán s územně plánovací dokumentací vydanou krajem, územním rozvojovým plánem a schválenou politikou územního rozvoje. Do té doby nelze rozhodovat podle částí územního plánu, které jsou v rozporu s územně plánovací dokumentací vydanou krajem nebo s politikou územního rozvoje. Změnu územně plánovací dokumentace, úplné znění územně plánovací dokumentace po jejich vydání pořizovatel vloží do národního geoportálu územního plánování.

Při zrušení územního plánu platí stejné zásady jako při zrušení zásad územního rozvoje. Pokud dojde ke zrušení části územního plánu, zastupitelstvo obce bezodkladně rozhodne o pořízení územního plánu nebo jeho změny a o jejím obsahu. V tomto případě se zpráva o uplatňování územního plánu ani zadání změny územního plánu nezpracovávají. Dojde-li ke zrušení územního plánu nebo jeho změny, při pořizování se naváže na poslední úkon, který nebyl zrušením zpochybněn. Změna územního plánu se projednává a vydává v rozsahu měněných částí. Pokud změna územního plánu nevyžaduje zpracování variant řešení, použije se při jejím pořizování zkrácený postup, o kterém rozhoduje zastupitelstvo obce. Změnu územního plánu a úplné znění územního plánu po změně obec doručí veřejnou vyhláškou.

Územní plán je závazný pro pořízení a vydání regulačního plánu zastupitelstvem obce, pro rozhodování v území, zejména pro **vydávání územních rozhodnutí**.

Prováděcími předpisy jsou vyhláška č. 157/2024 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu, vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území (novelizována vyhláškou č. 360/2021 Sb.), vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního rozhodování, územního opatření a stavebního řádu (novelizována v. č. 66/2018), všechny ve znění pozdějších předpisů a Politika územního rozvoje České republiky a aktuálně schválená **Aktualizace č. 7 Politiky územního rozvoje České republiky ve znění závazném od 1.3.2024.**

Souvisejícími právními předpisy jsou například zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon), zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

Uvedené právní předpisy se vždy rozumí v jejich platném znění.

16. EU a stavebnictví

(konkurenceschopnost, udržitelné využívání zdrojů, volný pohyb zboží a služeb, bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců, životní prostředí)

Politika EU v oblasti stavebnictví:

Fórum pro stavebnictví na vysoké úrovni (HLCF) je víceúrovňová platforma zúčastněných stran, kterou Evropská komise zavedla v roce 2021 v návaznosti na iniciativu Stavebnictví 2020, aby se zapojila s průmyslem, členskými státy EU, sociálními partnery a dalšími relevantními zúčastněnými stranami a diskutovala o výzvách a příležitostech v oblasti stavebnictví. stavebního ekosystému.

Platforma se schází několikrát ročně. V současné době HLCF spoluvytváří přechodovou cestu k zelenému, digitálnímu a odolnému stavebnímu ekosystému. Na základě počátečních diskusí, které se konaly v roce 2021 na prvním fóru, zveřejnila Evropská komise pracovní dokument útvarů Komise na téma „ Scénáře přechodové cesty pro odolnější, zelenější a digitálnější stavební ekosystém “.

Zúčastněné strany mohly poskytnout zpětnou vazbu ke scénáři prostřednictvím veřejné konzultace zahájené v prosinci 2021. Konzultace byla nyní uzavřena a její výsledky byly Evropskou komisí prezentovány na druhém fóru . Zejména následujících pět témat bylo identifikováno jako klíčové oblasti, které vyžadují další výměnu informací o akcích a cílech

1. Výpočet emisí skleníkových plynů během celého životního cyklu ve stavebnictví.
2. Rozšíření a posílení digitálních nástrojů, které budou sloužit zelenému přechodu.
3. Vytváření a podpora silnějších sekundárních trhů pro stavební materiály, výrobky a vybavení.
4. Stabilizace dodávek materiálů a zvýšení odolnosti vůči vnějším otřesům.
5. Umožnění sběru, interoperability a sdílení dat.

V prosinci 2015 zveřejnila Evropská komise "**balíček k oběhovému hospodářství**" Sdělení Komise COM(2015) 614 Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství a související dokumenty, zpracovaný v úzké spolupráci se zainteresovanými stranami z oblasti průmyslu. V rámci plnění cílů *COM(2014) 445* a v souvislosti s přijetím balíčku k oběhovému hospodářství Evropská komise zveřejnila dobrovolné nástroje pro zlepšení využívání přírodních zdrojů v oblasti stavebnictví:

V návaznosti na strategii EU byl vypracován „**Protokol EU o nakládání se stavebními a demoličními odpady**“ (2016), který poskytuje nezávazné pokyny pro dekonstrukci staveb. Jeho cílem je posílit důvěru ve správné nakládání se stavebními a demoličními odpady, včetně smysluplné recyklace a opětovného využití, a zlepšit povědomí o kvalitě stavebních a demoličních odpadů s ohledem na udržitelnost stavebnictví. Protokol se zaměřuje na jednotlivé kroky nakládání s SDO a uvádí příklady dobré praxe z členských států EU. Stavební výrobky a materiály vyrobené zpracováním SDO musí být z hlediska splnění technických

parametrů a environmentálních vlastností posuzovány shodnými postupy jako primární stavební výrobky a materiál, v souladu s požadavky evropských norem nebo posouzení, popř. certifikací v národním systému ověřování vlastností stavebních výrobků a materiálů. V roce 2018 byly vypracovány Pokyny pro provádění předdemoličních auditů budov.

Dalším provedením strategie EU jsou „Level(s)“, neboli Úroveň (úrovně). Jedná se o dobrovolný společný evropský rámec pro hodnocení a podávání zpráv o udržitelnosti obytných i kancelářských budov v Evropě. Finální verzi Level(s) formou uživatelských příruček zveřejnila Evropská komise v roce 2020 po pěti letech vývoje a testování. Level(s) využívají standardy a poskytují tak jednotný společný jazyk pro komunikaci o udržitelnosti. Level(s) podporují zamýšlení nad celým životním cyklem budov a přináší komplexní přístup pro měření a podporu zlepšení už od fáze návrhu až po konec životnosti stavby. V roce 2022 Evropská komise zveřejnila doprovodné online výukové programy a nástroje pro výpočty a hodnocení budov z hlediska udržitelnosti.

Politiky EU v oblasti klimatu vztahující se ke stavebnictví:

V souvislosti se změnami klimatu a zhoršováním životního prostředí Evropská komise dne 11.12.2019 sdělení COM(2019)640 final s názvem **„Zelená dohoda pro Evropu“** (European Green Deal – EGD), která má pomoci transformovat EU na moderní, konkurenceschopnou ekonomiku účinně využívající zdroje a do r. 2050 dosáhnout nulových čistých emisí skleníkových plynů, kdy hospodářský růst bude oddělen od využívání zdrojů a nebude opomenut žádný jedinec ani region.

Součástí dokumentu je Plán klíčových opatření, stavebnictví se týkají:

- Iniciativa „renovační vlna“ pro odvětví stavebnictví
- Akční plán pro oběhové hospodářství včetně iniciativy pro udržitelné produkty se zvláštním zaměřením na odvětví nejnáročnější z hlediska zdrojů – např. odvětví textilu, stavebnictví, elektroniky a plastů
- Iniciativy pro stimulaci vedoucích trhů s klimaticky neutrálními a oběhovými produkty v energeticky náročných průmyslových odvětvích
- Návrh na podporu výrobních procesů oceli s nulovými emisemi uhlíku do roku 2030
- Návrh reformy právních předpisů v oblasti odpadů

V souvislosti s EGD byla dne 14. října 2020 zahájena iniciativa „Renovační vlna“ sdělením komise COM(2020)662 final s názvem „Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň“. Je hlavním pilířem EGD. Cílem renovační vlny je odstranit překážky bránící renovacím budov, zdvojnásobit tempo renovací a zajistit, aby renovace vedly k vyšší energetické účinnosti a účinnějšímu využívání zdrojů. Do r. 2030 EK předpokládá renovaci 35 mil. budov a vytvoření 160 tis. nových zelených pracovních míst ve stavebnictví.

Strategie bude zahrnovat tato hlavní opatření:

- přísnější předpisy a normy a detailnější informace o energetické náročnosti budov
- Zajištění dostupného a správně zaměřeného financování prostřednictvím iniciativ „Renovate“ a „Power Up“, které jsou součástí nástroje NextGeneration EU
- zvýšení kapacity pro přípravu a realizaci renovačních projektů, včetně nových zelených pracovních míst
- rozšíření trhu s udržitelnými stavebními výrobky a službami
- vytvoření nového evropského Bauhausu jako interdisciplinárního projektu, v roce 2022 bude zřízena síť pěti zakládajících center

Evropská komise přijala soubor návrhů, které mají uzpůsobit politiky EU v oblasti klimatu, energetiky, dopravy a zdanění tak, aby se mohly podílet na snižování čistých emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % oproti roku 1990.

Přínosy Zelené dohody pro Evropu:

- Čisté ovzduší, nezávadná voda, zdravá půda a biologická rozmanitost
- Renovace budov v zájmu energetické účinnosti
- Zdravé, cenově dostupné potraviny
- Rozšíření veřejné hromadné dopravy
- Ekologičtější energie a inovace díky špičkovým čistým technologiím
- Delší životnost výrobků, jelikož je bude možné opravovat, recyklovat a opět využívat
- Pracovní místa odolná proti budoucím změnám na trhu práce a vzdělávání v oblastech, které budou potřeba pro budoucí transformaci
- Globálně konkurenceschopný odolný průmysl

V zájmu dosažení cílů EGD bude do zelených investic směřovat 30% rozpočtu EU (2021-2028 a jedinečného nástroje Next GenerationEU (NGEU). NGEU je dočasný nástroj obnovy, který má pomoci napravit bezprostřední hospodářské a sociální škody způsobené pandemií covidu-19 s cílem vytvořit Evropu ekologičtější, digitálnější a odolnější.

Nástroj pro oživení a odolnost je ústřední prvek nástroje NextGenerationEU nabízející úvěry a granty ve výši 723,8 mld EUR, které budou k dispozici na podporu reforem a investic prováděných zeměmi EU s cílem zmírnit hospodářský a sociální dopad koronavirové pandemie, zvýšit udržitelnost a odolnost evropských ekonomik a společnosti a připravit je na výzvy a příležitosti ekologické a digitální transformace.

Česká republika pro získání finančních prostředků z evropského Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility – RRF) předložila dne 1.6.2021 jako národní plán pro oživení a odolnost svůj Národní plán obnovy (NPO) s termínem pro realizaci do roku 2026.

Dne 11.3.2020 Komise zveřejnila sdělení COM(2020)98 s názvem Nový akční plán pro oběhové hospodářství. V oblasti stavebnictví mimo jiné byla provedena revize nařízení o stavebních výrobcích se zaměřením na požadavky na stavební výrobky z hlediska udržitelnosti.

Jednotný evropský trh - volný pohyb zboží

EU se dlouhodobě snaží řešit rozdílné národní předpisy ohledně požadavků na výrobky. Využívá k tomu dva způsoby řešení. Prvním z nich je **harmonizace (sjednocování) národních předpisů členských států EU, kdy se** členské státy dohodnou na kompromisním znění požadavků na jednotlivé výrobky včetně stavebních a tyto společné normy pak platí ve všech členských státech EU. Tento způsob na jedné straně zaručuje volný pohyb výrobků po unijním trhu a na druhé straně zaručuje vysokou míru ochrany (je používán obecně pro potenciálně nebezpečné či složité výrobky).

Pro zajištění harmonizace v oblasti uvádění stavebních výrobků na trh vstoupilo v červenci 2013 v platnost **Nařízení (EU) č. 305/2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh.** Jedná se o přímo účinný právní předpis, který má přednost před vnitrostátní právní úpravou. Na některé typy stavebních výrobků se může vztahovat více harmonizačních předpisů najednou (např. pro elektromagnetickou kompatibilitu, strojní zařízení). Více viz otázka č. 6. Základní charakteristiky a technické požadavky na harmonizované stavební výrobky ve vztahu k základním požadavkům na stavby, stanovují **evropské harmonizované normy** nebo **evropská technická posouzení**. Více viz otázka č. 5.

Harmonizace nepokrývá všechny typy stavebních výrobků na trhu. Proto se vedle sjednocování technických požadavků uplatňuje u výrobků, které nejsou na evropské úrovni harmonizovány tzv. **princip vzájemného uznávání**. Podle tohoto principu musí členský stát povolit uvedení výrobku na svůj trh, pokud je tento výrobek legálně vyroben či obchodován v jiném členském státě nebo v Turecku nebo je v souladu s právními předpisy vyráběn ve státě ESVO, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru a pokud nejsou v daném členském státě na tento výrobek stanoveny s ohledem na oprávněný zájem další požadavky. Dne 19.4.2020 nabylo účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/515 o vzájemném uznávání zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 764/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví postupy týkající se uplatňování některých vnitrostátních technických pravidel u výrobků uvedených v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě. Nový prvek nařízení umožňuje podnikateli vydat vlastní „prohlášení o vzájemném uznávání“, kterým prokáže, že konkrétní výrobek byl v souladu s právními předpisy uveden na trh v jiném členském státě.

Jednotný evropský trh - volný pohyb služeb

Volný pohyb služeb představuje svobodu poskytování služeb na bázi dočasnosti. Volný pohyb služeb v oblasti stavebnictví se vztahuje zejména na situaci, kdy poskytovatel z jednoho členského státu dočasně a příležitostně poskytuje služby přeshraničně do jiného členského státu. **Přeshraničním poskytováním služeb se rozumí** činnost, kdy k poskytnutí služby dochází přes hranice bez toho, že by měl poskytovatel v úmyslu se v hostitelském státě trvale nebo dlouhodobě usadit, např. jednorázová stavební zakázka v zahraničí. Volný pohyb služeb je zajištěn články Smlouvy ES. Obecná ustanovení k usnadnění volného pohybu služeb při zachování jejich kvality stanovuje **směrnice o službách na vnitřním trhu 2006/123/ES**.

Ochrana práv zaměstnanců a jejich zdraví a bezpečnosti

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie zajišťuje rovné podmínky pro pracovníky v Unii, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci, právo těchto pracovníků volně se pohybovat uvnitř Unie za účelem výkonu zaměstnání, s výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností nebo veřejným zdravím.

Práva zaměstnanců mj. zahrnují právo žít, pracovat a studovat v jiných členských zemích Evropské unie, než je země jejich původu; rovný přístup k pracovním příležitostem a následné rovné zacházení, a stejné podmínky; zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti vzhledem k zaměstnání, odměňování a dalším pracovním podmínkám.

Rovné podmínky zaměstnanců v EU zajišťují mj. právo přijmout zaměstnání v jiném členském státě za stejných podmínek jako domácí pracovníci; rovné pracovní podmínky včetně odměn, výpovědí, rekvalifikací; rovné postavení mužů a žen včetně nároku na rovnou mzdu; Nový strategický rámec, který by měl zajistit vyšší míru ochrany pro více než 217 mil. pracovníků v EU, je stanoven **Sdělením Komise o strategickém rámci EU pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014–2020 (COM(2014)332)**. Dlouhodobým cílem Unie je zjednodušení stávajících právních předpisů za předpokladu zachování vysoké úrovně ochrany zdraví a bezpečnosti, zlepšení kooperace s dalšími partnery na evropské i mezinárodní úrovni, omezení počtu pracovních úrazů a nemocí z povolání.

Tři hlavní výzvy, kterých by měla strategie dosáhnout, jsou:

- Zlepšení provádění stávajících předpisů v oblasti bezpečnosti a zdraví a posílení podniků, aby byly schopny předcházet rizikům. K dosažení tohoto cíle by mohlo pomoci hodnocení fungování vnitrostátních inspektorátů práce;
- Omezení onemocnění spojených s výkonem povolání a zdokonalení prevence v oblasti zdraví a bezpečnosti (zároveň nesmí být opomíjena stávající rizika);
- Stárnutí populace, které se dotýká většiny členských států, musí být zohledňováno a nesmí být podceňováno.

Politika EU v oblasti ochrany životního prostředí

Smlouva o fungování Evropské Unie, Hlava XX Životní prostředí

Článek 191 definuje obecné principy a cíle politiky EU v oblasti životního prostředí, kterými jsou:

- zachování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí;
- ochrana lidského zdraví;
- uvážlivé a racionální využívání přírodních zdrojů;
- podpora opatření na mezinárodní úrovni určených k řešení regionálních a celosvětových problémů životního prostředí, a zejména boj proti změně klimatu.

Politika EU v oblasti životního prostředí musí být zaměřena na vysokou úroveň ochrany a založena na zásadách obezřetnosti a prevence, odvracení ohrožení životního prostředí především u zdroje a na zásadě „znečišťovatel platí“. Při její přípravě musí Unie přihlídnout k:

- dostupným vědeckým a technickým údajům;
- rozdílné situaci a podmínkám životního prostředí v jednotlivých regionech Unie;
- možnému prospěchu a nákladům plynoucím z činnosti nebo nečinnosti;
- hospodářskému a sociálnímu rozvoji Unie jako celku a vyváženému rozvoji jejích regionů.

Unie a členské státy v rámci svých pravomocí spolupracují v této oblasti se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi (smlouvy, dohody).

17. Dokumentace staveb, její druhy a užití

Dokumentace se obecně považuje za souhrn podkladů (např. nákresy, plány, grafy, vzorky, výkresy, texty).

Dokumentace stavby je pojem užívaný souhrnně pro všechny druhy dokumentace zpracovávané v jednotlivých fázích přípravy a provádění stavby. Poskytuje informace v různé míře podrobností v závislosti na účelu jejího využití. Jde obvykle o soubor schémat a výkresů doplněných textovou částí.

Vybrané činnosti, jejichž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů ve výstavbě, může vykonávat pouze fyzická osoba, která získala oprávnění k jejich výkonu podle jiného právního předpisu (zák. č. 360/1992 Sb.). **Vybranou činností** dle ustanovení § 155 písm. a) NSZ je mj. **zpracování projektové dokumentace**.

Podle ustanovení § 156 odst. 2 NSZ **dokumentaci jednoduchých staveb** uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ a **dokumentaci stávajícího stavu stavby** (dále jen "pasport stavby") může zpracovat též osoba, která má vysokoškolské vzdělání stavebního nebo architektonického směru anebo střední vzdělání stavebního směru s maturitní zkouškou a alespoň 3 roky praxe v projektování staveb.

Dokumentace staveb, její druhy jsou popsány v ustanovení § 157 NSZ, dále **základní obsah** je definován v ustanovení § 158 NSZ a **užití** je uváděno zejména v ustanoveních § 160, § 163, § 164, § 165, § 167, § 232, § 233, § 239, § 245, a § 248 NSZ.

§ 157 NSZ - Projektová dokumentace a dokumentace pro povolení záměru:

- (1) Projektovou dokumentací se rozumí dokumentace pro
 - a) povolení stavby, zařízení nebo udržovacích prací (dále jen "dokumentace pro povolení stavby"), s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ,
 - b) rámcové povolení,
 - c) povolení změny využití území,
 - d) provádění stavby, s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ,
 - e) odstranění stavby, s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ.
- (2) Dokumentací pro povolení záměru se rozumí dokumentace pro
 - a) povolení stavby,
 - b) rámcové povolení,
 - c) povolení změny využití území.

§ 158 NSZ - Obsah dokumentace:

- (1) Dokumentace pro povolení stavby obsahuje průvodní list, souhrnnou technickou zprávu, situační výkresy a dokumentaci objektů. Dokumentace pro povolení změny využití území obsahuje průvodní list, souhrnnou technickou zprávu, situační výkresy a výkresovou dokumentaci. Dokumentace pro rámcové povolení obsahuje průvodní list, souhrnnou technickou zprávu a situační výkresy. Dokumentace pro povolení záměru stanovená

prováděcím právním předpisem musí obsahovat urbanistické a základní architektonické a technické řešení záměru umožňující posouzení jeho mechanické odolnosti a stability, požární bezpečnosti a vlivů na území a životní prostředí.

- (2) Dokumentace pro provádění stavby a dokumentace pro odstranění stavby obsahuje průvodní list, souhrnnou technickou zprávu, situační výkresy, dokumentaci objektů a technických a technologických zařízení.
- (3) Dokumentace jednoduchých staveb a pasport stavby obsahují průvodní list, souhrnnou technickou zprávu, situační výkresy a výkresovou dokumentaci. V případě výrobku, který plní funkci stavby, lze příslušné části dokumentace nahradit dokladem podle jiného právního předpisu (zákon č. 22/1997 Sb.) prokazujícím shodu vlastností výrobku plnícího funkci stavby s požadavky podle § 153, dokumentací výrobce nebo dovozce, popřípadě dalšími doklady, ze kterých je možné ověřit dodržení požadavků na stavby.
- (4) K projektové dokumentaci a dokumentaci jednoduchých staveb se přikládá dokladová část, která obsahuje doklady o splnění požadavků podle jiných právních předpisů, dokumentaci zpracovanou osobami oprávněnými podle jiných právních předpisů a závěry povinných průzkumů, které stanoví prováděcí právní předpis.
- (5) Podrobnosti obsahu projektové dokumentace, dokumentace jednoduchých staveb, pasportu stavby a rozsah povinných průzkumů včetně druhu staveb, k jejichž projektové dokumentaci se závěry povinných průzkumů přikládají, stanoví prováděcí právní předpis.

Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo k provedení ustanovení § 158 odst. 5 NSZ **vyhlášku č. 131/2024 Sb., o dokumentaci staveb**, ze dne 17. května 2024.

§ 1 Předmět úpravy vyhlášky č. 131/2024 Sb.:

- (1) Tato vyhláška stanoví obsah
 - a) dokumentace pro povolení stavby,
 - b) dokumentace pro rámcové povolení,
 - c) dokumentace pro povolení změny využití území,
 - d) dokumentace pro provádění stavby,
 - e) dokumentace pro odstranění stavby,
 - f) pasportu stavby a
 - g) doplnění dokumentace pro vydání rozhodnutí o umístění stavby o architektonicko-stavební řešení a stavebně konstrukční řešení.

Ministerstvo dopravy vydalo obdobně k provedení ustanovení § 158 odst. 5 NSZ **vyhlášku č. 227/2024 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace staveb dopravní infrastruktury**, ze dne 19. července 2024.

§ 1 Předmět úpravy vyhlášky č. 227/2024 Sb.:

Tato vyhláška stanoví rozsah a obsah projektové dokumentace pro stavbu dálnice, silnice, místní komunikace a veřejně přístupné účelové komunikace ("stavba pozemní komunikace"), stavbu dráhy a civilní leteckou stavbu.

Projektová dokumentace staveb je podřízena **požadavkům výstavby**, které jsou upraveny **stavebním zákonem (č. 283/2021 Sb.) a prováděcími předpisy**. Z těchto předpisů jsou to kromě výše uvedené **vyhlášky č. 131/2024 Sb. a vyhlášky č. 227/2024 Sb.** např. **vyhláška č. 177/1995 Sb.**, kterou se vydává stavební a technický řád drah, **vyhláška**

č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, vyhláška č. 108/1997 Sb., kterou se provádí zákon o civilním letectví, a vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb.

POZNÁMKA:

Zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon (NSZ), ve znění pozdějších předpisů, byly zrušeny následující prováděcí právní předpisy:

- vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb
- vyhláška č. 146/2008 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace dopravních staveb

§ 160 NSZ - Stavebník *(výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):*

- (1) Stavebník je povinen pro účely projednání záměru podle tohoto zákona opatřit stanovenou dokumentaci. Vyžaduje-li zákon zpracování projektové dokumentace osobou k tomu oprávněnou, je stavebník povinen zajistit zpracování projektové dokumentace takovou osobou, pokud nemá potřebné oprávnění sám.
- (2) Stavebník je v případě stavby, zařízení nebo terénní úpravy podléhající povolení podle tohoto zákona povinen
 - a) před zahájením stavby zajistit vypracování dokumentace pro provádění stavby, s výjimkou jednoduchých staveb uvedených v odstavci 1 písm. c) a e) až p) a odstavci 2 přílohy č. 2 k NSZ,
 - e) zajistit, aby na stavbě nebo na staveništi byla k dispozici ověřená dokumentace pro povolení stavby a dokumentace pro provádění stavby, popřípadě ověřená dokumentace pro odstranění stavby, a všechny doklady týkající se prováděné nebo odstraňované stavby, popřípadě jejich kopie.

§ 163 NSZ - Zhotovitel *(výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):*

- (1) Zhotovitel je povinen
 - b) zajistit vytyčení prostorové polohy stavby v souladu s ověřenou dokumentací pro povolení záměru a dokumentací pro provádění stavby.
- (2) Zhotovitel je při provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy podléhající povolení podle tohoto zákona dále povinen
 - a) provádět nebo odstraňovat stavbu, zařízení nebo terénní úpravu v souladu s rozhodnutím stavebního úřadu, ověřenou dokumentací pro povolení záměru a dokumentací pro provádění stavby nebo dokumentací pro odstranění stavby.

§ 164 NSZ - Stavbyvedoucí *(výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):*

- (1) Stavbyvedoucí je povinen
 - b) řídit provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy v souladu s rozhodnutím stavebního úřadu a s ověřenou dokumentací pro povolení záměru a dokumentací pro provádění stavby nebo dokumentací pro odstranění stavby.

§ 165 NSZ - Stavební dozor *(výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):*

- (2) Osoba vykonávající stavební dozor zajistí spolu se stavebníkem
 - a) provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy v souladu s rozhodnutím stavebního úřadu a s ověřenou dokumentací pro povolení záměru a dokumentací pro provádění stavby nebo dokumentací pro odstranění stavby.

§ 167 NSZ - Vlastník stavby a zařízení (výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):

Vlastník stavby a zařízení je povinen

- d) uchovávat po celou dobu trvání stavby ověřenou projektovou dokumentaci, dokumentaci pro provádění stavby, dokumentaci stavby, došlo-li k odchylce od dokumentace pro povolení stavby, popřípadě dokumentaci skutečného provedení stavby, včetně její geodetické části, nebo pasport stavby, rozhodnutí, osvědčení, souhlasy a jiné důležité doklady týkající se stavby nebo zařízení; dokumentaci lze uchovávat i v elektronické formě.

§ 232 NSZ - Žádost o vydání kol. rozhodnutí (výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):

(2) Součástí žádosti o vydání kolaudačního rozhodnutí (dále jen "KR") je

- a) dokumentace pro povolení stavby s vyznačením odchylek, došlo-li k nepodstatné odchylce oproti ověřené projektové dokumentaci.

§ 233 NSZ - Posuzování žádosti o vydání KR (výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):

- (2) Stavební úřad posoudí nepodstatné odchylky od ověřené projektové dokumentace pro povolení stavby. Nemění-li se jimi půdorysný ani výškový rozsah stavby, nezasahuje-li se do nosných konstrukcí stavby, nemění-li se způsob užívání stavby a nedochází-li k negativnímu ovlivnění požární bezpečnosti, stavební úřad k těmto odchýlkám nepřihlíží.
- (3) Dojde-li během provádění stavby ke změně technických norem nebo jiných technických předpisů, posuzuje se stavba podle technických norem nebo jiných technických předpisů, které platily v době, kdy byla dokumentace pro povolení stavby ověřena stavebním úřadem.

§ 239 NSZ - Změna v užívání stavby (výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):

(3) Součástí žádosti o povolení změny v užívání stavby je

- a) dokumentace stavby s vyznačením změn vyvolaných změnou v užívání.

§ 245 NSZ - Pasport stavby (výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):

- (1) Vlastník stavby je povinen uchovávat po celou dobu trvání stavby ověřenou dokumentaci odpovídající jejímu skutečnému provedení podle vydaných povolení. V případech, kdy se dokumentace nedochovala nebo není v náležitém stavu a stavba byla povolena nebo povolení podle právních předpisů platných při provedení stavby nevyžadovala, je vlastník stavby povinen pořídit pasport stavby.

§ 248 NSZ - Žádost o povolení odstranění stavby (výběr textu z ustanovení vztahující se k dokumentacím):

- (2) Součástí žádosti o povolení odstranění stavby je dokumentace pro odstranění stavby a vyjádření, závazné stanovisko nebo rozhodnutí dotčeného orgánu, je-li vyžadováno tímto zákonem nebo jiným právním předpisem.

18. Dozory ve výstavbě

Problematika dozorčí činnosti ve výstavbě je upravena s účinností od 1.1.2024 v zákoně č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 14 stavebního zákona definuje **stavební dozor** a **dozor projektanta**, a to tak, že ustanovení § 14 písm. g) stavebního zákona stran vymezení pojmu **stavebního dozoru** stanoví, že „*stavebním dozorem odborný dozor nad prováděním nebo odstraňováním stavby, zařízení anebo terénní úpravy svépomocí*“, svou povahou jde tedy o kontrolní činnost ve vztahu k provádění stavebních prací, jejímž účelem je zajištění, že stavební činnost probíhá v souladu s právními předpisy a akty stavebního úřadu a má potřebnou kvalitu (kvalitu provedených prací, použitých materiálů, konstrukcí, technologií apod.).

Vedle toho ustanovení § 14 písm. h) stavebního zákona definuje **dozor projektanta** tak, že „*dozorem projektanta průběžný odborný dozor nad souladem realizace dokumentace pro provádění záměru s dokumentací o povolení záměru a nad prováděním záměru v souladu s dokumentací pro provedení záměru*“. Institut dozoru projektanta je tedy projevem zvýšené ochrany **ochranou veřejných zájmů v průběhu výstavby**, a nástrojem k zajištění **plnění základních požadavků na stavby**. Výkon dozoru projektanta je veřejnoprávně regulován jako tzv. **vybraná činnost ve výstavbě** ve smyslu ustanovení § 155 písm. d) stavebního zákona.

S problematikou dozoru ve výstavbě se dále pojí ustanovení § 159 stavebního zákona stran způsobu provádění a odstraňování staveb, zařízení a terénních úprav. Základní povinností zhotovitele stavby je dle ustanovení § 163 odst. 1 písm. c) stavebního zákona **zajistit při provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy stavbyvedoucího nebo stavební dozor**.

Požadavky na výkon stavebního dozoru stanoví ustanovení § 165 stavebního zákona. Stavební dozor může vykonávat jen fyzická osoba s vysokoškolským vzděláním stavebního nebo architektonického směru nebo střední vzdělání stavebního směru s maturitní zkouškou a alespoň 3 roky praxe při provádění staveb.

Základní **povinností osoby vykonávající stavební dozor** je podle ustanovení § 165 stavebního zákona ve spolupráci se stavebníkem zajistit:

- provádění nebo odstraňování stavby, zařízení nebo terénní úpravy v souladu s rozhodnutím stavebního úřadu a s ověřenou dokumentací pro povolení záměru a dokumentací pro provádění stavby nebo dokumentací pro odstranění stavby,
- dodržení požadavků na výstavbu, popřípadě jiných technických předpisů a technických norem, které souvisí s vlastním prováděním nebo odstraňováním stavby, zařízení nebo terénní úpravy,
- sledovat způsob a postup provádění nebo odstraňování stavby, zejména bezpečnost provádění a provozu technických zařízení na staveništi, vhodnost použití a správnost ukládání stavebních výrobků, materiálů a konstrukcí na staveništi a způsob vedení stavebního deníku nebo jednoduchého záznamu o stavbě; působí k odstranění závad vzniklých při provádění stavby, a pokud se jí nepodaří takové závady v rámci vykonávání dozoru odstranit, oznámí je neprodleně stavebnímu úřadu.

Dle ustanovení § 159 odst. 2 stavebního zákona dále ve vztahu k jednotlivým typům staveb platí z hlediska zákonných požadavků na odbornou dozorčí činnost následující:

„Svépomocí může stavebník provádět

a) drobné stavby uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu, s výjimkou staveb uvedených v odstavci 1 písm. a) bodu 11 a 12 této přílohy, jakož i stavby uvedené v odstavci 1 písm. a) bodech 1 a 2 přílohy č. 1 k tomuto zákonu, které jsou umístovány v odstupové vzdálenosti méně než 2 m od hranic pozemků,

b) jednoduché stavby uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu, pokud zajistí stavební dozor, není-li pro takovou činnost sám odborně způsobilý. Jde-li však o stavbu pro bydlení nebo změnu stavby, která je kulturní památkou, je stavebník povinen zajistit odborné vedení provádění stavby stavbyvedoucím.“.

V ustanovení § 159 odst. 3 stavebního zákona je dále upraveno, že

„Svépomocí může stavebník odstraňovat drobné stavby, s výjimkou drobných staveb uvedených v odstavci 1 písm. a) bodu 11 a 12 přílohy č. 1 k tomuto zákonu, a jednoduché stavby uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu, jakož i stavby uvedené v odstavci 1 písm. a) bodech 1 a 2 přílohy č. 1 k tomuto zákonu, které jsou umístěny v odstupové vzdálenosti méně než 2 m od hranic pozemků, pokud zajistí stavební dozor. U staveb, v nichž je obsažen azbest, zajistí odborné vedení odstraňování stavby stavbyvedoucím.“.

Další povinnosti při provádění staveb s ohledem na dozorovou činnost upravuje ustanovení § 161 stavebního zákona. Dle ustanovení § 161 odst. 2 stavebního zákona platí, že *„U stavby financované z veřejných prostředků, kterou provádí stavební podnikatel jako zhotovitel, je stavebník povinen zajistit technický dozor stavebníka nad prováděním stavby fyzickou osobou oprávněnou podle autorizačního zákona. Zpracoval-li projektovou dokumentaci pro tuto stavbu projektant, zajistí stavebník dozor projektanta; to neplatí pro stavby sítí technické infrastruktury.“.*

Ve vztahu ke všem tzv. **vyhrazeným stavbám** dle přílohy č. 3 dále platí ustanovení § 161 odst. 3 stavebního zákona, které stanoví požadavek, že *„Při provádění vyhrazených staveb je stavebník povinen vždy zajistit dozor projektanta.“.*

19. Orgány, které vykonávají působnost ve věcech stavebního řádu

Působnost **ve věcech stavební správy** (§ 15) vykonávají: vláda, **Ministerstvo pro místní rozvoj** (dále jen „ministerstvo“), orgány územního plánování, stavební úřady, obce a kraje

Působnost **ve věcech stavebního řádu** (§30) vykonávají stavební úřady, kterými jsou:

- ministerstvo
- Ministerstvo dopravy
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Dopravní a energetický stavební úřad (DESÚ)
- krajské stavební úřady (krajské úřady)
- obecní stavební úřady (ORP, POÚ a OÚ stanoveny prováděcím právním předpisem)
- jiné stavební úřady (Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti)

Ministerstvo **pro místní rozvoj** § 32 – je nadřízeným spr. orgánem **krajského** stavebního úřadu (není-li jím Dopravní a energetický stavební úřad – DESÚ)

Ministerstvo **dopravy** § 32a – je nadřízeným správním orgánem **DESÚ** (není-li jeho nadřízeným MPO), ve věcech staveb dálnic, silnic místních komunikací a veřejně přístupných účelových komunikací, staveb drah a civilních leteckých staveb

Ministerstvo **průmyslu a obchodu** § 32b – je nadřízeným správním orgánem **DESÚ** ve věcech vyhrazených staveb uvedených v příloze č. 3 písm. d) až p) k tomuto zákonu, včetně staveb souvisejících, staveb uvedených v § 34 písm. a) bodu 3 (výrobny z OZE neuvedené v příloze č. 3 NSZ), staveb technické infrastruktury pro energetiku a elektronické komunikace.

Dopravní a energetický stavební úřad (DESÚ) § 33 – je nadřízeným správním orgánem **krajského** stavebního úřadu ve věcech staveb silnic, místních komunikací a veřejně přístupných účelových komunikací, staveb uvedených v § 34 písm. a) bodu 3 (výrobny z OZE neuvedené v příloze č. 3 NSZ), je stavebním úřadem pro stavby technické infrastruktury pro energetiku a elektronické komunikace, ve věcech **vyhrazených staveb (př. č. 3 NSZ)**, ve věcech staveb souvisejících s vyhrazenými stavbami, které by jinak byly v působnosti krajského stavebního úřadu nebo obecního stavebního úřadu, vydává rámcové povolení pro stavby jaderného zařízení a stavby související, nacházející se uvnitř i vně areálu jaderného zařízení.

Krajský stavební úřad § 34 – vykonává působnost stavebního úřadu ve věcech záměrů EIA, silnic I. třídy, výroben z obnovitelných zdrojů energie (OZE) neuvedených v příloze č. 3 k tomuto zákonu, vodních děl na hraničních vodách, čistíren odpadních vod sloužících k vypouštění odpadních vod do vod povrchových ze zdr. zneč. o velikosti 10.000 ekvivalentních obyvatel (EO) a více, vodních nádrží s celkovým objemem nad 1.000.000 m³ nebo s výškou vzduší nad 10 m ode dna základové výpusti, vodních děl sloužících k vypouštění odpadních vod z těžby a zpracování uranových rud a jaderných elektráren a odpadních vod s obsahem zvl.

nebezpečných závadných nebo nebezp. závadných látek do vod povrchových a k vypouštění odp. vod s obsahem zvl. nebezp. závadné látky nebo prioritní nebezpečné látky do kanalizace s výjimkou případů, kdy je instalováno zařízení s dostatečnou účinností podle jiného právního předpisu, vodních děl sloužících k čerpání znečištěných podzemních vod za účelem snížení jejich znečištění a jejich následné vypouštění do těchto vod, popřípadě vod povrchových, staveb a zařízení distribuční soustavy o napětí 110 kV včetně transformovny 110 kV, staveb a zařízení distribuční soustavy plynu o tlakové hladině 4 až 40 barů včetně souvisejících technologických objektů, u kterých nevykonává působnost DESÚ nebo jiný stavební úřad.

Obecní stavební úřad § 34a – vykonává působnost st. úřadu ve věcech záměrů, ve kterých nevykonává působnost DESÚ, krajský SÚ nebo jiný SÚ. Ve věcech záměru bytového domu, silnice II. a III. tř., místní komunikace, veřejně přístupné účelové komunikace, technické infrastruktury, která je součástí distribuční soustavy v elektroenergetice anebo plynárenství, vodního díla, u něhož nevykonává působnost stavebního úřadu krajský stavební úřad, a souboru staveb, jehož jsou tyto záměry součástí, vykonává **obecní stavební úřad obce s rozšířenou působností**.

Jiné stavební úřady § 35:

Ministerstvo **obran**y – vykonává působnost stavebního úřadu pro území vojenských újezdů a u záměrů, které slouží nebo mají sloužit k zajišťování obrany státu, realizovaných Ministerstvem obrany, jím zřízenou nebo založenou právníckou osobou nebo, u staveb a záměrů, které slouží nebo mají sloužit k plnění úkolů pro NÚKIB, s výjimkou rámcového povolení.

Ministerstvo **vnit**ra – vykonává působnost stavebního úřadu u záměrů pro bezpečnost státu, kterými se rozumí stavby sloužící k plnění úkolů MV nebo jím zřízené org. složky státu, PČR, PAČR, HZS ČR, ÚZSI, BIS a NBÚ, s výjimkou staveb nebo jejich částí převážně užívaných pro účely bytové nebo rekreační, vyjma rámcového povolení.

Ministerstvo **spravedlnosti** – vykonává působnost stavebního úřadu pro záměry staveb pro účely Vězeňské služby ČR a jejich organizačních jednotek, vyjma vydání rámcového povolení.

Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany **vymezí opatřením obecné povahy území** (vydává se bez řízení o jeho návrhu a nabývá účinnosti dnem vyvěšení veřejné vyhlášky), ve kterém v zájmu zajištění obrany a bezpečnosti státu vydává závazné stanovisko pro účely povolení záměru, vyjádření k záměru zadání ÚPD a stanovisko k návrhu ÚPD nebo její změny, vyjádření k nezbytným úpravám.

Jde-li o **záměr**, který se má uskutečnit **ve správním obvodu dvou nebo více stavebních úřadů**, provede řízení a vydá rozhodnutí **nejbližší společně nadřízený stavební úřad**. Ten může stanovit, že řízení provede a rozhodnutí vydá některý ze stavebních úřadů, v jehož správním obvodu se má záměr uskutečnit.

Působnost stanovená tímto zákonem krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a obecnímu úřadu **je přenesenou působností**.

U souboru staveb se příslušnost stavebního úřadu k vydání povolení záměru řídí příslušností k povolení záměru **stavby hlavní souboru staveb**. Stavební úřad je příslušný k provedení **všech úkonů**, postupů a vydání rozhodnutí podle tohoto zákona pro **všechny stavby souboru** staveb.

K přechodu související stavby do působnosti krajského stavebního úřadu nebo obecního stavebního úřadu se vyžaduje **změna účelu užívání**.

Vyhrazené stavby mají zvláštní právní úpravu v oblasti technických požadavků a postupů pro jejich povolování – viz: zákon č. 416/2009 Sb., zákon o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury (liniový zákon), zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), dále z. č. 53/2021 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy), zákon č. 88/2021 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, zákon č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem, zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon, zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, zákon č. 85/2012 Sb., o ukládání oxidu uhličitého do přírodních horninových struktur a o změně některých zákonů. Pro stavby v působnosti obecních stavebních úřadů platí zejména vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu, pro stavby v působnosti ministerstev a krajských stavebních úřadů např. vyhláška č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, vyhláška č. 104/1997 Sb., (novelizovaná vyhl. č. 99/2023 Sb.) kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, vyhláška č. 177/1995 Sb., (novelizovaná vyhl. č. 132/2023 Sb.), kterou se vydává stavební a technický řád drah. Stavebním úřadům je s příslušnou žádostí dokládána projektová dokumentace, popř. dokumentace, která musí obsahovat náležitosti požadované vyhláškou č. 131/2024 Sb., o dokumentaci staveb. Tato vyhláška platí též pro příslušné dokumentace staveb v působnosti obecních stavebních úřadů. Výjimkou je pouze projektová dokumentace dopravních staveb, jejíž náležitosti jsou stanoveny vyhláškou č. 227/2024 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace staveb dopravní infrastruktury. (Pozn: tyto právní předpisy se vždy rozumí v jejich platném znění).

V případě, že nastanou pochybnosti, zda se jedná o stavbu vyhrazenou či o stavbu v působnosti krajského či obecního stavebního úřadu, je rozhodující stanovisko příslušného nadřízeného ministerstva stavebního úřadu.

V dobývacích prostorech, jde-li o stavby, které mají sloužit otvírce, přípravě a dobývání výhradních ložisek, jakož i úpravě a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, včetně staveb úložných míst pro těžební odpad, a skladů výbušnin, s výjimkou staveb náležejících do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu a staveb vodních děl, vykonává v oblasti územního rozhodování a stavebního řádu působnost stavebního úřadu

Dopravní a energetický stavební úřad, na základě vyjádření Obvodního báňského úřadu. Důlní díla a důlní stavby pod povrchem povoluje orgán státní báňské správy.

V případě, že nastanou pochybnosti, zda se jedná o stavbu působnosti jiného stavebního úřadu nebo o stavbu v působnosti obecního stavebního úřadu, platí stanovisko příslušného jiného stavebního úřadu.

Základními právními předpisy jsou zákon č. 283/2021 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 416/2009 Sb., zákon o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury (liniový zákon).

Příslušnými prováděcími předpisy jsou například: vyhláška č. 149/2024 Sb., o provedení některých ustanovení stavebního zákona, vyhláška č. 157/2024 Sb., o ÚAP, ÚPD a jednotném standardu, vyhláška č. 130/2024 Sb., o stanovení obecních stavebních úřadů, vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu, vyhláška č. 131/2024 Sb., o dokumentaci staveb, vyhláška č. 190/2024 Sb., o podrobnostech provozu některých informačních systémů stavební správy, vyhláška č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, vyhláška č. 227/2024 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace dopravních staveb, vyhláška č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, vyhláška č. 108/1997 Sb., kterou se provádí zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), vyhláška č. 177/1995 Sb., kterou se vydává stavební a technický řád drah, (všechny v platném znění).

20. Ložiska vyhrazených a nevyhrazených nerostů

Horní zákon č.44/1988 Sb., v platném znění, **definuje rozdělení nerostů na vyhrazené a nevyhrazené a ložiska nerostů.**

Horní zákon definuje **pojem nerosty** jako „tuhé, kapalné a plynné části zemské kůry“ a rozděluje je na dvě základní kategorie – **nerosty vyhrazené a nevyhrazené (§3).**

Vyhrazené nerosty jsou nerosty, jejichž výčet je uveden přímo v horním zákoně (patří mezi ně např. radioaktivní nerosty, všechny druhy ropy a hořlavého zemního plynu, všechny druhy uhlí, magnezit, sklářský a slévárenský písek, kaolin, keramické a žáruvzdorné jíly a jílovce, sádrovec, křemen, vápenec a další).

Ostatní nerosty jsou považovány za nerosty **nevyhrazené.**

Tato kategorizace nerostů, která má svůj původ ve středověkém horním právu a v institutu horního regálu, má zásadní význam pro rozdílné právní postavení nerostů, určení vlastnického práva k nim a právního režimu ochrany a využívání těchto nerostů. V pochybnostech, zda některý nerost je nerostem vyhrazeným nebo nevyhrazeným, rozhodne Ministerstvo průmyslu a obchodu v dohodě s Ministerstvem životního prostředí České republiky.

Od rozdělení nerostů na vyhrazené a nevyhrazené se odvíjí též **rozdělení ložisek nerostů** (tj. „přírodního nahromadění nerostů, jakož i základek v hlubinném dole, opuštěných odvalů, výsypek nebo odkališť, které vznikly hornickou činností a obsahují nerosty)“ na **ložiska vyhrazených nerostů a ložiska nevyhrazených nerostů.**

Podle horního zákona jsou **ložiska vyhrazených nerostů**, zjištěná v množství a jakosti, které umožňují očekávat jeho nahromadění, považována za tzv. **výhradní ložiska (§6)** a jako taková tvoří tzv. **nerostné bohatství (§ 5)**, přičemž nerostné bohatství na území ČR je ve vlastnictví státu. Na základě přechodných ustanovení k hornímu zákonu se za výhradní ložiska považují také ložiska nevyhrazených nerostů, o nichž bylo podle dřívější právní úpravy rozhodnuto příslušnými orgány státní správy, že jsou vhodná k průmyslovému dobývání, resp. pro potřeby a rozvoj národního hospodářství. Zjistí-li se vyhrazený nerost v množství a jakosti, které umožňují důvodně očekávat jeho nahromadění, vydá Ministerstvo životního prostředí **osvědčení o výhradním ložisku.** Toto osvědčení ložisku zašle Ministerstvu průmyslu a obchodu, krajskému úřadu, obvodnímu báňskému úřadu, orgánu územního plánování, stavebnímu úřadu a organizaci, pro niž bylo provedeno vyhledávání nebo průzkum výhradního ložiska.

Vztahují se na ně veškerá ustanovení horního zákona. Vyhledávání a průzkum výhradních ložisek a jejich otvírka, příprava a dobývání jsou považovány za tzv. hornickou činnost ve smyslu zákona o hornické činnosti (**zákon č. 61/1988 Sb.**, hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů), kterou povolují orgány státní báňské správy v řízení o povolení hornické činnosti. Geologické práce pro vyhledávání a průzkum ložisek vyhrazených nerostů a průzkum výhradních ložisek nevyhrazených nerostů je možné

provádět pouze na průzkumném území, které je stanoveno Ministerstvem životního prostředí právnické nebo fyzické osobě, která má oprávnění k hornické činnosti.

Druhá skupina ložisek nerostů, tj. **ložiska nevyhrazených nerostů**, je součástí pozemku (§7 horního zákona) a na její ochranu a využívání se nevztahuje právní úprava obsažená v horním zákoně. Ložisky nevyhrazených nerostů jsou například ložiska štěrkopísků, písků, stavebního kamene nebo cihlářských surovin.

Pro ložiska nerostů, která mají být využívána v národním hospodářství, je charakteristické, že jsou uložena v zemi a jsou nepřemístitelná, tzn. lze je dobývat jen tam, kde se skutečně vyskytují. Přístup státu k některým ložiskům komplikuje skutečnost, že výhradní ložisko je ve vlastnictví státu, ale pozemek nad tímto ložiskem vlastní jiný subjekt (vlastník). Kdo chce vyhrazený nerost dobývat, musí mít zajištěn vstup na pozemek. Dohoda s jeho vlastníkem je proto podstatným předpokladem pro podání žádosti o povolení dobývat výhradní ložisko. Pro přístup k výhradnímu ložisku je ve většině případů nezbytné získat souhlas (kladné vyjádření) vlastníka pozemku (pokud jím není sám těžař) nacházejícího se nad výhradním ložiskem.

V rámci novelizace liniového zákona (LZ) v roce 2023 byly uplatněny postupy na stavby sloužící přípravě, otvírce a dobývání ložisek strategického významu zavedením nového pojmu „**těžební infrastruktura**“, a to při současném doplnění LZ tak, aby se na ni vztahovala příslušná ustanovení LZ za účelem urychlení a zjednodušení povolovacích procesů a to včetně možnosti vyvlastnění pro těžební infrastrukturu.

V souvislosti s úpravami LZ, kterým je mimo jiné nově definována „těžební infrastruktura“, se do horního zákona se zavádí několik nových pojmů a jejich definice, konkrétně „kritické vyhrazené nerosty“ a „ložisko strategického významu“ a dále se upravuje vyvlastňovací titul (v novém § 32b, který byl z horního zákona odstraněn v roce 2012).

Pod pojmem „kritické vyhrazené nerosty“ je taxativní výčet vybraných výhradních nerostů a nevyhrazených nerostů na ložiskách, která se považují za výhradní. Zvláštní postupy podle LZ a horního zákona se vztahují na kritické nerosty, které mají mimořádný význam pro zajištění surovinové nebo energetické bezpečnosti státu nebo pro uskutečnění staveb podle liniového zákona. Vláda nařízením stanoví, o která konkrétní ložiska (ložisko strategického významu) se bude jednat.